

T.C.
TRAKYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
MÜZİK ANASANAT DALI
YAYLI ÇALGILAR SANAT DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

SOLO KONTRABASIN GELİŞİM SÜRECİ

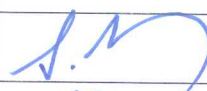

SELA CAN DÖKMECİ

TEZ DANIŞMANI
DOÇ. AMİN BAY SAPAYEV

EDİRNE-2012

T.C.
TRAKYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
MÜZİK ANASANAT DALI
YAYLI ÇALGILAR SANAT DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

Sela Can DÖKMECİ tarafından hazırlanan “SOLO KONTRABASIN GELİŞİM SÜRECİ” konulu YÜKSEK LİSANS Tezinin sınavı, Trakya Üniversitesi Lisansüstü Eğitim-Öğretim yönetmeliğinin 12. maddesi uyarınca 29.06.2012 Cuma günü saat 10:00’da yapılmış olup, tezin ..... *kabul edilmesine* ..... OYBİRLİĞİ/~~OYÇOKLUĞU~~ ile karar verilmiştir.

JÜRİ ÜYELERİ	KANAAT	İMZA
Prof. Süleyman Sırrı GÜNER	<i>kabul edilmesine</i>	
Prof. Elder İSKENDEROV	<i>kabul edilmesine</i>	
Doç. Aminbay SAPAYEV (Danışman)	<i>kabul edilmesine</i>	

* Jüri üyelerinin, tezle ilgili kanaat açıklaması kısmında “ Kabul edilmesine/Reddine” seçeneklerinden birini tercih etmeleri gerekir.

T.C
YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
ULUSAL TEZ MERKEZİ

TEZ VERİ GİRİŞİ VE YAYIMLAMA İZİN FORMU

Referans No	436006
Yazar Adı / Soyadı	Sela Can DÖKMECİ
Uyruğu / T.C.Kimlik No	T.C. 21001687724
Telefon / Cep Telefonu	
e-Posta	candokmeci@hotmail.com
Tezin Dili	Türkçe
Tezin Özgün Adı	Solo Kontrabasin Gelişim Süreci
Tezin Tercümesi	Development Duration of Solo Double Bass
Konu Başlıkları	
Üniversite	Trakya Üniversitesi
Enstitü / Hastane	Sosyal Bilimler Enstitüsü
Bölüm	
Anabilim Dalı	Müzik Anasanat Dalı
Bilim Dalı / Bölüm	Yaylı Çalgılar Sanat Dalı
Tez Türü	Yüksek Lisans
Yılı	2012
Sayfa	124
Tez Danışmanları	Doç. Aminbay SAPAYEV
Dizin Terimleri	
Önerilen Dizin Terimleri	Kontrabas tarihçesi=The history of the double bass Solo kontrabas=solo double bass orkestral kontrabas=orchestral double bass akort=chord yay=bow
Yayımlama İzni	☐ Tezimin yayımlanmasına izin veriyorum ☒ Ertelemesini istiyorum [3 Yıl]

b. Tezimin Yükseköğretim Kurulu Tez Merkezi tarafından çoğaltılması veya yayımının 06.07.2015 tarihine kadar ertelenmesini talep ediyorum. Bu tarihten sonra tezimin, internet dahil olmak üzere her türlü ortamda çoğaltılması, ödünç verilmesi, dağıtım ve yayımı için, tezimle ilgili fikri mülkiyet haklarım saklı kalmak üzere hiçbir ücret (royalty) talep etmeksizin izin verdiğimi beyan ederim.

NOT: (Erteleme süresi formun imzalandığı tarihten itibaren en fazla 3 (üç) yıldır.)

06.07.2012

İmza:.....

Yazdır

Tezin Adı: Solo Kontrabassın Gelişim Süreci

Hazırlayan: Sela Can DÖKMECİ

ÖZET

Kontrabas, keman ailesinin, en kalın sesli ve en büyük çalgısıdır. Bu büyük enstrümanın, Keman ve Viol ailelerinin her ikisinden de esinlenilerek günümüzdeki şeklini almasının yanı sıra orkestra ve özellikle solo kullanımı anlatıldı. Enstrümanın özellikle akort, tel ve yay sistemindeki teknik gelişmeler, tarihsel gelişimle paralellik göstermektedir. Bu çalışmalar sonucu enstrümanın özgün ve kısık ses tınısı keşfedilmiş, orkestralarda ses kalitesini artırmak amacı ile kullanılmaya başlanmıştır. İlk dönemler, orkestralarda ve solo olarak diğer enstrümanlar için yapılmış eserler icra edilmiş olsa da sonraları kendisi için yazılmış eserlerle kullanımı yaygınlaşmıştır. İlk icracı olarak kabul edilen Montclair'den günümüze kadar birçok olağanüstü icracı, besteci ve besteler bulunmaktadır. Ülkemizde de batı dünyası kadar olmamakla birlikte, özellikle cumhuriyetimizle başlayan kültürel devrim sonucu yetişmiş değerli icracı ve bestecilerimiz bulunmaktadır. Kontrabassın orkestral veya solo bir enstrüman mı olduğu sorusu devam ederken, o birçok yerde klasik, caz ve diğer tip müzik grupları ile geniş dinleyici kitlelerine ulaşmaktadır. Özellikle batı dünyasında enstrümanın solo performansları dikkati çekmektedir.

Anahtar kelimeler: Kontrabas tarihçesi, Solo kontrabas, orkestral kontrabas, akort, yay

Name of the Thesis: Development Duration of Solo Double Bass

Written by: Sela Can DÖKMECİ

ABSTRACT

The double bass is the largest and the deepest-voiced instrument in the violin family. The description of how this great instrument, inspired by both the violin and viol families, has taken its current shape and its use of the orchestra and especially the solo has been presented. The technical developments of the instrument especially in terms of chord, bow and the spring system have been parallel to historical development. As a result of these studies the unique and raucous sound of the instrument has been discovered and used to improve the sound quality of orchestras. The double bass was initially used in orchestras and for the performance of the solo works composed for other instruments. However, later on, through the works composed exclusively for the double bass itself, its use has become widespread. Since Monteclair, regarded as the first performer, there have been a great many extraordinary performers, composers and compositions. Although not up to the western world, there are valuable performers and composers our country has produced as a result of the cultural revolution beginning with the republican period. Although the question as to whether the double bass is a solo or orchestral instrument is still debated, it has reached large audiences in many places by means of classical, jazz and other types of bands. The solo performances of the instrument have been attracting attention in the western world.

Key Words: The history of the double bass, solo double bass, orchestral double bass, chord, bow.

ÖNSÖZ

Müzik eğitiminde yetişmemi sağlayan ve bu tezi hazırlamamda yol gösteren danışman hocam Doç. Aminbay SAPAYEV'e, Okulumuzun çağdaş bir eğitim kurumu olması için olağan üstü çaba gösteren başta Konservatuar Müdürümüz Prof. Süleyman Sırrı GÜNER ve tüm hocalarıma, sevgi, destek ve hoş görülerini her an kalbimde hissettiğim aileme, dostluklarını her zaman cömertçe sunan arkadaşlarıma ve Trakya Üniversitesi Konservatuarı'nın tüm çalışanlarına sonsuz teşekkürler.

Sela Can DÖKMECİ

İÇİNDEKİLER

ÖZET	i
ABSTRACT	ii
ÖNSÖZ	iii
İÇİNDEKİLER.....	iv
RESİM LİSTESİ	vi
ŞEKİL LİSTESİ	vii
GİRİŞ.....	1

I. BÖLÜM

1. KONTRABASIN YAPISI VE GELİŞİM SÜRECİ.....	3
1.1. Tarihi	3
1.2. Kontrabasin Terminolojisi.....	9
1.3. Yapısı	10
1.4. Kontrabasin Yapımında Kullanılan Malzemeler.....	17
1.5. Akort Sistemi.....	18
1.5.1. Beşinci Tel	21
1.5.2. Do Uzatması	24

II. BÖLÜM

2. KONTRABAS ÇALARKEN KULLANILAN YAY ÇEŞİTLERİ.....	27
2.1. Alman Tekniği.....	28
2.1.1. Alman Yayının İsmi	30

III. BÖLÜM

3. İCRA ÖZELLİKLERİ.....	35

IV. BÖLÜM

4. ORKESTRA VE ODA MÜZİĞİNDE KONTRABAS	39
4.1. Kontrabas Grupları.....	49

V. BÖLÜM

5. SOLO KONTRABAS	52
5.1. Klasik Kontrabas Repertuarı	52
5.2. Klasik Kontrabas Repertuarını Oluşturan, Geliştiren Besteciler ve İcraçılar... 85	
5.2.1. Michel Pignolet de Monteclair (1666–1737).....	85

5.2.2.	Jan Dismas Zelenka (1679-1745)	85
5.2.3.	Franz Anton Weber (1734-1812).....	87
5.2.4.	Karl Ditters von Dittersdorf (1739-1799).....	87
5.2.6.	Franz Anton Hoffmeister (1754-1812).....	90
5.2.7.	Karl Gottfried Wilhelm Wach (1755-1833)	91
5.2.8.	John Philpot (1759-1843)	92
5.2.9.	Joseph Augustin Gurrlich (1761-1817)	92
5.2.10.	Domenico Dragonetti (1763-1846).....	92
5.2.11.	John Addison (1770-1844)	96
5.2.12.	Wenceslaus Hause	96
5.2.13.	Johann Jakob Brahms (1806-1872)	96
5.2.14.	Christian Simon (1809-1872)	97
5.2.15.	James Howell (1811-1879).....	97
5.2.16.	Giovanni Bottesini (1821-1889)	98
5.2.17.	Alexander Campbell Rowland (1826-1896).....	102
5.2.18.	Adolphus Charles White (1830-1902).....	103
5.2.19.	Johann Joseph Abert (1832-1915).....	104
5.2.20.	Franz Simandl (1840-1912).....	105
5.2.21.	John Haydn Waud (1848-?).....	106
5.2.22.	Richard Bruno Heydrich (1865 – 1938).....	106
5.2.23.	Sergei Alexandrovitch Koussevitzky (1874-1951)	107
5.3.	Solo Kontrabasin Klasik Müzik Dışında Kullanımı.....	110

VI. BÖLÜM

6.	KONTRABASIN ÜLKEMİZDEKİ DURUMU	112
	SONUÇ	114
	KAYNAKÇA/BİBLİYOGRAFYA	115

RESİM LİSTESİ

RESİM 1 :	4
RESİM 2:	5
RESİM 3:	7
RESİM 4:	8
RESİM 5:	11
RESİM 6:	12
RESİM 7:	13
RESİM 8:	14
RESİM 9:	15
RESİM 11:	16
RESİM 12:	22
RESİM 13:	24
RESİM 14:	25
RESİM 15:	27
RESİM 16:	29
RESİM 17:	29
RESİM 18:	32
RESİM 19:	35
RESİM 20:	36
RESİM 21:	37
RESİM 22:	38
RESİM 23:	51
RESİM 24:	51
RESİM 25:	86
RESİM 26:	87
RESİM 27:	88
RESİM 28:	90
RESİM 29:	91
RESİM 30:	97
RESİM 31:	101
RESİM 32:	103
RESİM 33:	104
RESİM 34:	105
RESİM 35:	106
RESİM 36:	109

ŞEKİL LİSTESİ

ÖRNEK 1:	39
ÖRNEK 2:	40
ÖRNEK 3:	41
ÖRNEK 4:	42
ÖRNEK 5:	43
ÖRNEK 6:	44
ÖRNEK 7:	45
ÖRNEK 8:	46
ÖRNEK 9:	48
ÖRNEK 10:	52
ÖRNEK 11:	53
ÖRNEK 12:	54
ÖRNEK 13:	55
ÖRNEK 14:	56
ÖRNEK 15:	57
ÖRNEK 16:	59
ÖRNEK 17:	60
ÖRNEK 18:	61
ÖRNEK 19:	63
ÖRNEK 20:	64
ÖRNEK 21:	65
ÖRNEK 22:	68
ÖRNEK 23:	69
ÖRNEK 24:	70
ÖRNEK 25:	71
ÖRNEK 26:	72
ÖRNEK 27:	73
ÖRNEK 28:	74
ÖRNEK 29:	78
ÖRNEK 30:	79
ÖRNEK 31:	80
ÖRNEK 32:	81
ÖRNEK 33:	82
ÖRNEK 34:	83
ÖRNEK 35:	84

GİRİŞ

Kontrabas, yaylı ailesindeki en kalın sesli ve en büyük enstrümandır. Kontrabasin, özel bir tür çelikten yapılmış dört teli vardır. Yay kullanılarak ya da parmaklar yardımıyla çalınır. Bazı kaynaklarda viol ailesinin bas enstrümanı olan ve violon adı verilen bir Rönesans çalgısından türediği düşünülse de keman ailesiyle arasında büyük benzerlikler vardır. 16. yüzyılda başlayan değişim süreci ile 19. yüzyılın ikinci yarısında bugünkü biçimini almıştır.

Tarihsel gelişiminde, kontrabasin kullanımı ve solo icracılığının ne zaman başladığı kesin olarak saptanamamakla birlikte bu konuda yapılan araştırmalarda bilinen ilk kontrabas bestecisi ve yorumcusu 1667-1737 yılları arasında yaşayan Fransız asıllı Michel Pignolet de Monteclair'dir. Bu dönemde daha çok diğer enstrümanlar için yazılmış eserler icra edilmiştir. Daha sonraki yüzyıllarda daha gelişmiş enstrümanların yapılması ve çağdaş kontrabas formunun orkestralarda yaygın olarak kullanılması ile birlikte enstrüman için yapılan besteler artmaya başlamıştır. Özellikle, 18. yüzyılda Domenico Dragonetti gibi birçok sanatçı, kontrabasin Avrupalı toplumlar tarafından sevilmesini ve kullanılmasını sağlamıştır.

Kontrabas, ses gücü bakımından, en düşük frekans değerine sahip en büyük enstrümandır. Genellikle senfoni orkestralarında ve yaylı topluluklarında eşlik enstrümanı olarak kullanılır. Ayrıca bazı “ quartet “ (oda müziği dördlüsü) lerde de keman, viyola ve viyolonselle birlikte yer alır. Kimi zaman bu dörtlüye piyano da eşlik eder. Enstrümanın yapısında yapılan değişimlerle solo kullanım özelliği de ortaya çıkmıştır. Günümüzde tekli veya çoklu kontrabas grupları bulunmaktadır. Bunun dışında son yüzyılda gelişen yeni tekniklerle oluşturulan daha hacimli ve yüksek sesler, enstrümanın Klasik Batı Müziği dışında kullanımını da arttırmıştır.

Toplumumuzda ise ancak Cumhuriyetin kurulması ile başlayan kültürel reform sonucu kontrabas tanınmaya başlanmıştır. Özellikle konservatuar ve diğer kurumsal müzik okullarının açılması ile az sayıda olsa da günümüze değerli birçok solist ve besteci Klasik Batı ve Türk Müziğinde çağdaş çizgiyi yakalamaya çalışmaktadır.

Bu çalışmada kontrabasın tanımlandığı yıllardan itibaren günümüze kadar enstrümanın yapısal gelişimi, solist ve bestecilerin çalışmaları, orkestra ve solo performansta gelişiminin araştırılması planlanmıştır.

I. BÖLÜM

1. KONTRABASIN YAPISI VE GELİŞİM SÜRECİ

1.1. Tarihi

Müzik tarihinde Kontrabasin ilk kullanımı, 16.yüzyılda keman ailesine kadar uzanır. İlk kez çağdaş kontrabas formuna en yakın enstrümanı, “ *bas keman* “ adıyla, aynı zamanda günümüzdeki formuyla ilk kemani da yapmış olan Gasparo da Salo¹ yapmıştır. Daha sonraları diğer ustalar bu tip enstrümanları yaygın olarak üretmeye başlamıştır.²

Günümüzde normalde her ikisi de kullanılmayan, ancak seyrek olarak bazı Rönesans³ ve Barok⁴ Müziği eserlerinde kullanılan bas keman ve Viol ailesinin bas üyesi olan violon, birbirlerinden farklıdır. Bas keman, keman ailesinin diğer üyeleri gibi 4 veya 5 telli, tuşesi⁵ perdesiz ve 5 li aralıklarla akort edilmektedir. Violon ise genellikle 5 veya 6 tellidir ve tuşenin üzerinde belli bir pozisyona kadar, bağırsak veya ipten yapılmış tellerden oluşan perdeler bulunmaktadır. (bkz. **Resim 1**)

¹ İtalyan Enstrüman yapımcısı, (1542 – 1609).

² “ The History of the Double-Bass “, (çevrimiçi) <http://www.doublebass.it/history.htm> 30.05.2012.

³ 16. yüzyılın başlarındaki dönem, müziğin Rönesans'ı olarak nitelendirilir. Sanat ve edebiyatla ilgili olarak kullanılan bu terim, o dönemde müzik alanında gerçekleştirilen bir dizi hızlı gelişmeye işaret eder. <http://www.muziktarihcesi.com/ronesans-muzigi.html>

⁴ 1600’ lü yıllarda başlayıp, Johann Sebastian Bach'ın ölümüne kadar olan döneme verilen isimdir. http://tr.wikipedia.org/wiki/Barok_m%C3%BCzik

⁵ Fr. touche, Tr. Dokunuş, Yaylı enstrümanlarda genellikle abanoz ağacından yapılan, notaların basıldığı bölge.

RESİM 1 : MİCHAEL PRAETORIUS' UNWO6 1619' DA YAZDIĞI “ SYNTAGMA MUSICUM “ İSİMLİ ESERİNDE YER ALAN BAS KEMAN ÇİZİMİ

Violon' nun tellerinin sayısı ve akordu, çalındığı bölgelere ve icracının istediğine göre değişirdi. Yaygın olarak 4 veya 5 telli kullanılırdı ve “ *Viyana sisteminde* “ akort edilirdi. Bu sistemde dört telli enstrümanlar, kalından inceye doğru “ la, re, fa diyez, la ” notalarına, beş telli olanlar ise “ fa, la, re, fa diyez, la “ notalarına akort edilmekteydi. Bazı violonlara altıncı tel bile eklenebiliyordu. Bu durum ünlü besteci Wolfgang Amadeus Mozart' ın⁷ babası olan Leopold Mozart' ın⁸ *Violinschule* (Keman Okulu) isimli eserinin ikinci baskısında belgelenmiştir. L. Mozart kitabında şunları söylemektedir ;

*“ İcracı zor pasajları beş telli violonda, dört telli olanlara göre daha rahat icra edebilir. Ayrıca ben sıra dışı güzellikte konçerto, trio ve solo icraları duydum “*⁹

Bu enstrümanların üzerindeki ilk ses delikleri ” c “ şeklini almıştır. Ancak 16. yüzyılın başlarında Viol ailesinin ses delikleri “ s “ şeklinde yapılmaya başlanmış ve bu şekil keman ailesindeki klasik “ f ” deliklerinin de öncüsü olmuştur.¹⁰

⁶ Alman besteci ve teorisyen, (1571- 1621)

⁷ Alman besteci ve icracı, (1756 – 1791)

⁸ Alman besteci, icracı ve müzik eğitmeni, (1719 – 1787)

⁹ Paul, Brun, *A New History of the Double Bass*, Paul Brun Productions, Villeneuve d'Ascq (France), 2000, sayfa 99.

RESİM 2: LEOPOLD MOZART'IN 1756' DA YAZDIĞI *VIOLINSCHULE* İSİMLİ KİTABINDA BULUNAN, KENDİ RESMİYLE KEMAN TUTUŞUNU TARİF ETTİĞİ BİR SAYFADIR.

¹⁰ Viol ailesinin tarihi, (Çevrimiçi) <http://en.wikipedia.org/wiki/Viol> 30.05.2012

Viol ailesinin enstrümanları şunlardır;

Pardessus Viol : On sekizinci yüzyılın başlarında ortaya çıkan ve soprano violden de daha küçük olan bu enstrüman, en tiz seslere ulaşılabilmek için tasarlanmıştır. Akordu “ sol, re, la, mi, do, sol “şeklinde yapılmaktadır.

Soprano viol : Bu viol türü, kemana çok benzemektedir, ancak alt kısmı biraz daha geniştir ve bacakların üstüne konularak çalınmaktadır. Akordu “ re, la, mi, do, sol, re ” sisteminde oluşturulmuştur.

Alto viol : Viol grubunda, alto sesleri alabilmek için kullanılan bu enstrüman, o dönemde pek yaygın bir şekilde kullanılmamıştır. Yaklaşık olarak 65 cm boyunda olup, bacakların üstüne yerleştirilerek çalınmaktadır. Akordu “ do, sol, re, si bemol, fa, do “şeklinde yapılmaktadır.

Tenor viol : Viol ailesinin bu üyesi “ alto violden “ biraz daha küçük olup, benzer şekilde bacak üstüne yerleştirilerek çalınmaktadır. Akordu “ sol, re, la, fa, do, sol “şeklinde yapılmaktadır.

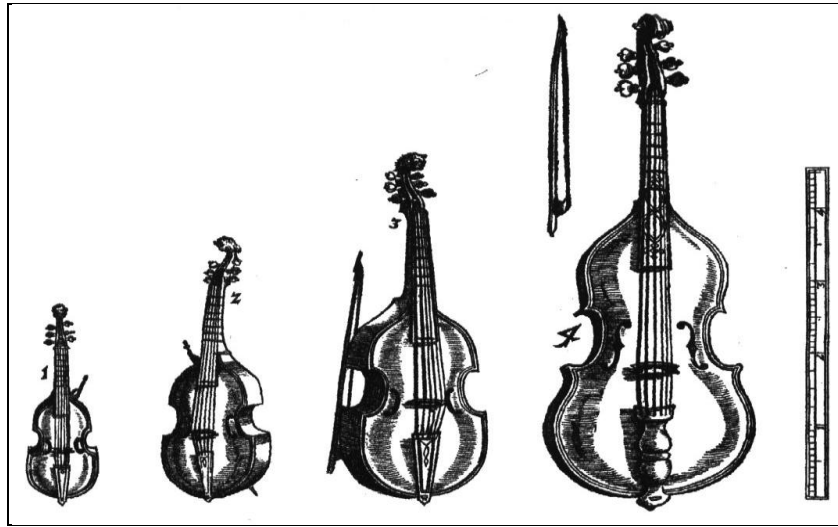
Bas viol : Bu enstrümanın boyu neredeyse viyolonsele yakındır ve bacak arasında çalınmaktadır. “ re, la, mi, do, sol, re ” şeklinde yapılmaktadır.

Lyra viol : “ Bas violün “ bir çeşidi olan bu enstrüman, ondan biraz daha küçüktür. Enstrümanın telleri birbirine daha yakındır ve köprüsü diğer violerinkine göre daha düzdür. Ayrıca solo ya da eşlik çalımına göre elliden fazla şekilde akort edilmektedir.

Division viol : “ Lyra violle “ aynı boyda ama biraz daha geniş olan bu enstrüman, İngilizler tarafından geliştirilmiştir. Division viol, “ bas violün ” farklı bir türü olup, genellikle serbest çalımlarda kullanılmaktadır. “ Bas violle “ aynı şekilde akort edilmektedir.

Violon : Viol ailesinin en büyük ve en kalın sesli olan üyesidir. Diğer isimleri “ Bas viola da gamba ve Kontrabas viyola da gamba “ dır. Yaklaşık olarak boyu 90 cm’dir. Bu enstrüman kendi içinde “ sol violon ve re violon ” olmak üzere iki türe ayrılmaktadır. Sol viyolon “ sol, re, la, fa, do, sol, sol “ şeklinde akort edilmektedir. Re violonun akordu ise “ re, la, mi, do, sol, sol, re, re “ şeklindedir. ¹¹

RESİM 3: VİOL AİLESİ ENSTRÜMANLARIN EN SIK KULLANILANLARI: SAĞ BAŞTAN İTİBAREN “ SOPRANO VİOL ”, “ TENÖR VİOL ”, ” BAS VİOL “ VE “ VİOLON “

On yedinci yüzyılın sonlarına doğru ünlü enstrüman yapımcısı Nicolò Amati’ nin¹² kuzenleri olan Antonio¹³ ve Girolamo¹⁴ Amati’ nin, Cremona’ da¹⁵ bulunan atölyesinde yaptıkları çalışmalarda kontrabas özgün kimliğine kavuşmaya başlamıştır. Bu süreçte enstrüman yapımcıları kontrabasın gücünü, sesini ve hacmini arttırmak için enstrümana 5 ince tel yerine 3 kalın tel takmayı uygun bulmuştur. 20. yüzyılın başlarına kadar, yaylı ailesinin tipik 5 veya 6 telli ya da keman ailesinin

¹¹ Real Music for Viol, (Çevrimiçi) <http://doublebassblog.org/2007/09/real-music-for-viols-brief-discussion-about-the-use-of-the-term-bass-viol.html> 30.05.2012

¹² İtalyan enstrüman yapımcısı, (1596 – 1684).

¹³ İtalyan enstrüman yapımcısı, (1550 - ?).

¹⁴ İtalyan enstrüman yapımcısı, (1551 – 1635).

¹⁵ İtalya’nın kuzeyinde bulunan şehir.

4 telli enstrümanlarının aksine, kontrabasta sadece 3 tel kullanılması uygun görülmüştür.¹⁶

Cremona tarzı keman yapımının altın çağı olan 18. yüzyılın ilk yıllarında, malzeme (ağaç ve cila) ve emek giderlerinin fazlalığı yüzünden kontrabas yapımına olan ilgi bir hayli azalmıştır. O dönemde bazı bas kemanlar ve viola da gambalar kontrabas'a çevrilerek kullanılmıştır. (bkz. **Resim 4**)

RESİM 4: VIYANALI ÜNLÜ ENSTRÜMAN YAPIMCISI JOHANN GEORG THIR¹⁷ TARAFINDAN 1750 YILINDA YAPILMIŞ VE SONRADAN KONTRABASA DÖNÜŞTÜRÜLMÜŞ BİR VIOLON.

Daha sonraları 18. yüzyılın ikinci yarısında Milan'daki¹⁸ enstrüman yapımcıları, Cremona' da ki benzerleri kadar iyi kalitede olmayan düşük maliyetli kontrabaslar

¹⁶ The History of the Double-Bass, (Çevrimiçi) <http://www.doublebass.it/history.htm> 30.05.2012

¹⁷ Avusturyalı enstrüman yapımcısı, (1710 – 1779).

yapmaya başladılar. On dokuzuncu yüzyılın başlarında kontrabas yapımı, “ Klasik Cremona Geleneği ” ni ortaya çıkaran Ceruti ailesi¹⁹ tarafından ele alınmıştır. Her ne kadar onun kendi imzasını taşıyan bir enstrüman bulunamamasına rağmen, Enrico Ceruti²⁰ kontrabas yapımıyla ilgili geride pek çok çizimler, şekiller ve detaylar bırakmıştır.²¹

Günümüzde E. Ceruti, Cremona okulunun son temsilcisi olarak kabul edilmekte ve yeni nesil enstrüman yapımcıları kontrabas yapmaya onun ve ailesinin geride bıraktığı “ Klasik Cremona Geleneği ” ile sürdürmektedir.

1.2. Kontrabasin Terminolojisi

Enstrüman ilk olarak İtalyanlar tarafından “ controbasso “ olarak adlandırılmış olup, “ contra “ ve “ bas “ kelimelerinden oluşmaktadır. Almanca ismi olan “ kontrabass “ da buradan gelmektedir. Kullandığı ve aralığında olduğu, viyolonsel in ses aralığının da altında olan 16 oktavlı kilise orgunun, ikinci oktavının ismi olan “ contra oktav “ dan gelmektedir.

İngilizce isimlerinden biri olan “ String bass “ ise, caz²² çalan büyük brass²³ orkestralarındaki bas brasslardan ayırt etmek için konulmuştur. Bir diğer İngilizce ismi olan “ upright bass “ ise Klasik Batı Müziği dışındaki, Caz ve diğer müzik türlerinde, enstrümanı elektrikli bas gitarlardan ayırmak için kullanılmaktadır. Kontrabasin bazı dillerde çok renkli takma adları bulunmaktadır. Örnek olarak;

¹⁸ Kuzey İtalya’da bulunan şehir.

¹⁹ İtalya’nın Cremona şehrinde, 18. yüzyılın başlarında keman yapımında devrim yaratmış aile.

²⁰ İtalyan enstrüman yapımcısı (1806 – 1883).

²¹ The History of the Double-Bass, (Çevrimiçi) <http://www.doublebass.it/history.htm> 30.05.2012

²² ilk kez Amerika Birleşik Devletleri’nde, 1900’lerin başında Afrika kökenli insanların geliştirdiği bir müzik türüdür.

²³ Tr. 1.pirinc isimli maden alaşımı, 2.tropmpet, trombon, korno ve tuba gibi enstrümanlara verilen isim. <http://www.turkcebilgi.com/sozluk/brass>

Macarca'da yaygın olarak halk arasında anlamı “ büyük tellal ” olan “ *nagy bögö* ” olarak kullanılmaktadır. Enstrümanın büyük ses hacminden dolayı bu ismin konulduğu düşünülmektedir.²⁴

1.3. Yapısı

Kontrabasin ana hatlarının formu olarak başlıca iki grup öne çıkar. Bunlar Keman formu ve Viola da gamba formudur. Az görülen bir diğer form ise genel hatları gitara benzeyen Busetto dur.

Tasarımının belli bir ölçütünün olmaması, bir kontrabası diğerinden hem görüntü hem de ton yönünden çok farklı yapmaktadır. Aletin sırt kısmı değişik biçimlerde olabilir. Kesilmiş ve bombeli sırtlı olanlar kemanla, düz ve köşeli sırtı olanlar ise viol ailesiyle benzerlikler taşımaktadır. Kontrabasin omuzları genelde eğimlidir, bu yönden keman ailesinden farklıdır ve bu form kısmen viol ailesinden geldiğini düşündürebilir. Sırtı genellikle açıldır. Bu durum enstrümana özellikle yüksek pozisyonlarda kolay erişim sağlamaktadır. (Halfpenny, 1948, s. 41-42)

Kontrabasin yapısı en çok keman ile benzerlik gösterse de, viol ailesinin en pes sesli enstrümanı olan violonla da dikkate değer benzerlikleri bulunmaktadır. Bununla birlikte viol ailesindeki çoğu enstrüman gibi violonun tuşesinde de belli bir pozisyona kadar perde vardır ve genellikle beş veya altı tellidir. Violondan farklı olarak kontrabasin dört teli vardır ve tuşesinde perde yoktur.

²⁴ Double Bass, (Çevrimiçi) http://en.wikipedia.org/wiki/Double_bass 30.05.2012

RESİM 5: KEMAN FORMUNDA YAPILMIŞ KONTRABAS.

RESİM 6: VIOLA DA GAMBA FORMUNDA YAPILMIŞ KONTRABAS.

RESİM 7: BUSETTO FORMUNDA YAPILMIŞ KONTRABAS.

Her ne kadar biçimi keman ailesindeki enstrümanlara daha çok benzese de, kontrabasin bu aile ile de arasında önemli farklar vardır. Örneğin, keman, viyola ve viyolonselde akort ayarı yapmak için sürtünen kulak kullanılırken, kontrabasin akort ayarı metalden üretilmiş dişli sistemiyle yapılmaktadır. Günümüzdeki kullanılan dişli sistemi, ilk zamanlardakilere göre önemli farklılıklar göstermektedir. (bkz. **Resim 8**)

RESİM 8: ON SEKİZİNCİ YÜZYILIN İLK YILLARINDA YAPILMIŞ OLAN AKORT MEKANİZMASI.

Günümüzdeki sistemde dişlilerin bağlı olduğu metal kulaklar çevrildikçe, dişli sistemi telleri sarmaktadır. Bu sistemin hassasiyeti sayesinde kontrabasin akordun da fiıklere²⁵ ihtiyaç duyulmamaktadır. Bununla birlikte bazı firmalar kontrabas için fiıklili kuyruk üretmektedir. (bkz. **Resim 9**)

Kontrabasin tabanında genellikle ucu sivri veya kauçuk²⁶ olan metal bir çubuk bulunmaktadır. Bu çubuğun ismi “ pik ” tir. Bu çubuk kontrabasin zemine dayanmasını ve kaymamasını sağlamaktadır. (bkz. **Resim 10**)

RESİM 9: KONTRABAS AKORT MEKANİZMASI

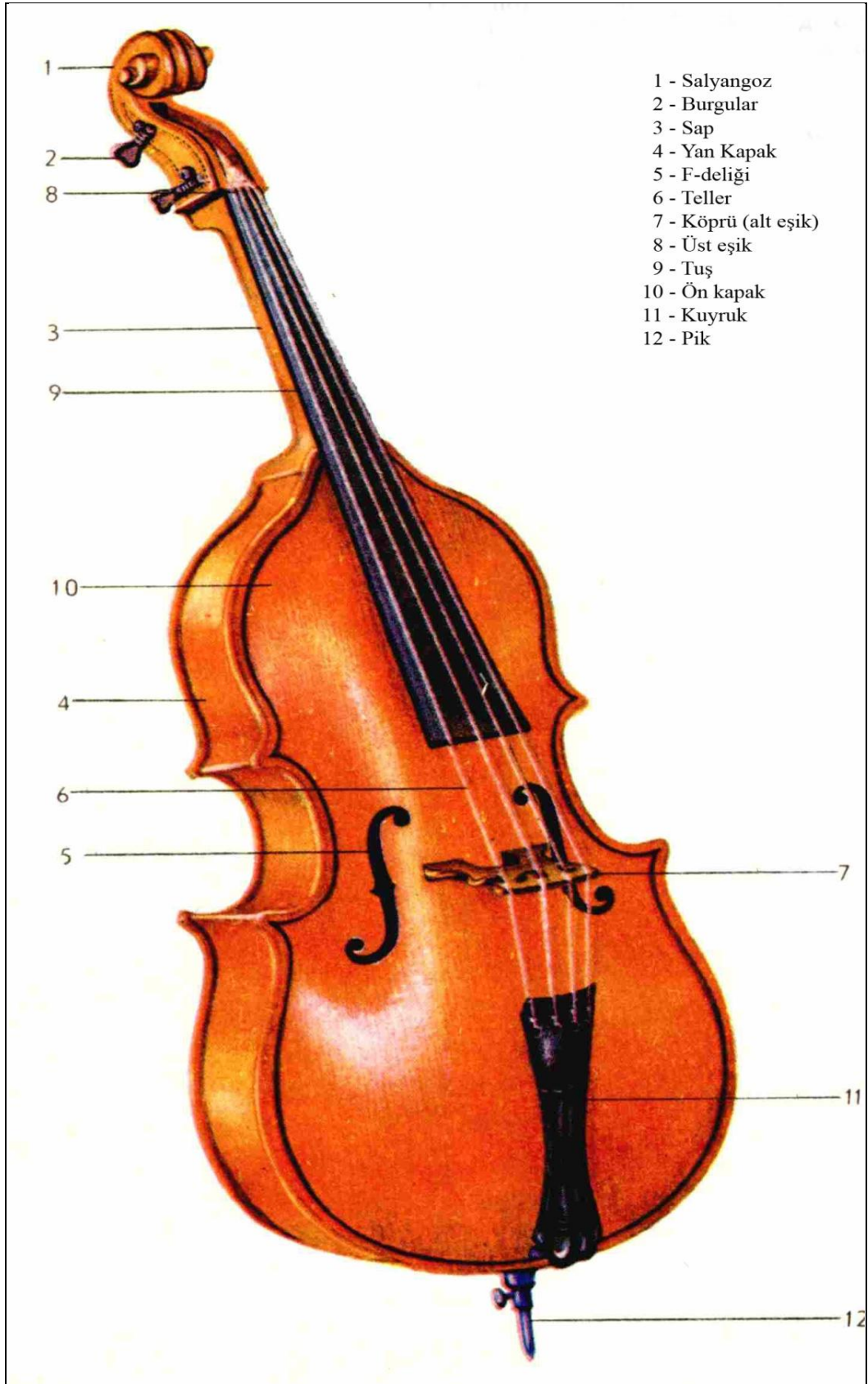
RESİM 10: KONTRABAS “pik” i.

²⁵ Keman, viyola ve viyolonselın kuyruk bölümünde bulunan, hassas akort ayarı yapımını sağlayan vidalara denir. <http://follandviolins.com/articles/tailpiece/>

²⁶ Konuşma dilinde “ lastik “ diye adlandırılan madde.

RESİM 11: KONTRABASIN YAPISI.

1.4. Kontrabasin Yapımında Kullanılan Malzemeler

İyi bir kontrabasin arka gövde, sap ve iskeleti için akça ağaç²⁷, ön gövde için ladin²⁸, kuyruk ve tuşe için ise abanoz²⁹ ağaçları kullanılmaktadır. Ancak düşük kalitede olan kontrabaslar için daha az maliyetli malzemeler kullanılabilir. Hatta bu tip ucuz enstrümanların bütün parçaları kontrplaktan³⁰ yapılmaktadır. Son yıllarda bazı yeni orta kalitedeki kontrbaslarda, söğüt³¹ ağacı kullanılmaya başlanmıştır. Ladin ağacından yapılan gövdeler ısı ve nem değişikliklerinde çatlamar yapabilir ama kontrplak gövdeler bu durumlara karşı dirençlidirler. İlginç olarak bu tip düşük kalitedeki enstrümanlar fiziksel darbelere karşı da çok dirençlidirler. Bu nedenle eğitimine yeni başlamış öğrenciler, müzik okulları ya da farklı tarzlarda müzikler icra edip turnelere çıkan müzisyenler, sıklıkla bu enstrümanları tercih etmektedirler.

Can direği³² ve bas balkon³³ kontrabasin iç birleşenleridir. Kontrabasin can direği, köprü³⁴ ve kuyruk³⁵ hariç bütün parçaları birbirine yapışıktır. Can direği, teller gergin veya gevşek olsa da, ağır bir darbe almadığı sürece yerinde sabit bir şekilde durabilmektedir. Köprü ve kuyruk ise teller gerilince yerine sabitlendiği gibi, tellerin gevşetilmesi ile bu iki parça yerlerinden düşebilmektedir.

²⁷ Genellikle Güney Asya ve Akdeniz bölgesinde yetişen bir ağaç türüdür.
<http://www.turkcebilgi.com/ansiklopedi/ak%C3%A7a%C4%9Fa%C3%A7>

²⁸ Çam ağacına benzeyen ve aynı aileden olan ağaç türüdür.
<http://agaclar.net/galeri/browseimages.php?c=123>

²⁹ Çok sert, ağır ve değerli bir ağaç türüdür, Güney Hindistan, Sri Lanka ve Batı Afrika gibi ülkelerde yetişir. [http://www.biotik.org/india/species/d/dioseben/dioseben_en.html#Botanical descriptions](http://www.biotik.org/india/species/d/dioseben/dioseben_en.html#Botanical%20descriptions)

³⁰ Kurutulmuş, ince ağaç katmanlarının birbirine çapraz olarak yapıştırılıp dizilmesiyle oluşan ahşap paneldir. <http://kontrplak-nedir.cix1.com/>

³¹ Genellikle, yağış alan ve sulak yerlerde yetişen bir ağaç türüdür.
<http://plants.usda.gov/java/profile?symbol=SALIX>

³² Köprü aracılığı ile tellerden gelen titreşimleri enstrümanın içine taşıyıp, burada sese dönüşmesini sağlayan çubuk. <http://www.centrum.is/hansi/construction.html>

³³ Enstrümanın iç kısmında, üst kapağa monte edilen ve bas seslerini dengeleyen parça.
<http://www.centrum.is/hansi/construction.html>

³⁴ Tellerden aldığı titreşimi, enstrümanın içine aktaran parça.
<http://www.centrum.is/hansi/construction.html>

³⁵ Çoğunlukla abanoz veya gül ağacından yapılan, tellerin enstrümanın alt kısmına bağlayan parçadır.
<http://follandviolins.com/articles/tailpiece/>

Metal akort mekanizması, metal vidalar ile salyangozdaki kulak yerine vidalanmıştır. Bazı kontrabasların akort mekanizmalarında keman ve çellonun kulaklarına benzeyen çıkıntılar vardır. Ancak bu çıkıntılar tamamen işlevsizdir ve sadece süs olarak kullanılmaktadır.³⁶

Günümüzde dünyanın birçok yerinde, sayısı gittikçe artan ünlü kontrabas üreticileri bulunmaktadır. Farklı bölgelerde bulunan bu üreticiler, enstrümanlarında kendi toplumsal özelliklerini yansıttıkları için, üretilen enstrümanlar birbirlerinden az çok farklı olmaktadır. Bunlardan en çok arananları ve en pahalı olanları İtalyan yapımı kontrabaslardır. Gaspar da Salo³⁷, Giovanni Paolo Maggini³⁸, Testore ailesi³⁹, Celestino Puolotti⁴⁰, Matteo Gofriller⁴¹ ve Amati ailesi⁴² tarafından yapılan enstrümanlar başta gelir. Bunun haricinde Fransız ve İngiliz enstrüman yapımcıları tarafından yapılan baslar da üst seviyedeki icracılar tarafından aranılan baslar arasında yerini almaktadır.⁴³

1.5. Akort Sistemi

Kontrabasin standart akort sistemi pesten tize doğru” mi-la-re-sol ” dür. Enstrümanın akort sistemine dair bilinen ilk çalışma besteci Bartolomeo Bismantova'nın⁴⁴ 1677 tarihli yazıtlarında bulunmaktadır. Bu yazıtlarda Bismantova, kontrabasin en kalın teli, mi notası olmak üzere dörtlü aralıklarla akortlandığını söylemektedir.

³⁶ Building my Double Bass, <http://www.chesostringedrepairs.com> 02.06.2012

³⁷ Enstrüman yapımcısı ve kontrabas virtüözü, (1542 – 1609).

³⁸ Gaspar da Salo'nun öğrencisi olan enstrüman yapımcısı, (1580 – 1630).

³⁹ Carlo Giuseppe Testore (1665 – 1716), Carlo Antonio Testore (1688 - 1764), Paolo Antonio (1665 – 1716).

⁴⁰ İtalyada yaşamış enstrüman yapımcısı, doğum ölüm tarihleri bilinmemektedir.

⁴¹ Özellikle viyolonsel ve kontrabasları çok kaliteli olan enstrüman yapımcısı, (1659 – 1742).

⁴² 1549 – 1740 yılları arasında İtalyada yaşamış olan bu aile, o dönem enstrüman yapımında çığır açmıştır.

⁴³ Construction, http://en.wikipedia.org/wiki/Double_bass 02.06.2012

⁴⁴ Besteci ve müzik tarihçisi, (1675 – 1694).

Beşli aralıklarla akort edilen keman ailesinin aksine kontrabasin neden dörtlü aralıklarla akort edildiğini Johann Sebastian Bach⁴⁵’ın öğrencisi olan ünlü org sanatçısı Johann Samuel Petri⁴⁶ 1782’de şöyle açıklamıştır :

“Akort sisteminin böyle yapılmasının nedeni notalar arasındaki mesafenin fazla oluşundan dolayıdır. Notalar arasındaki uzaklık, keman veya çellodaki gibi tek telde, bir pozisyonda art arda dört notaya basmamızı engelliyor. Bu enstrümanda bir pozisyonda en fazla üç notaya basılabilir bu nedenle pozisyonların rahat olabilmesi için bir sonraki telin mutlaka dörtlü aralıkla akort edilmesi gerekmektedir. Bununla beraber bu enstrümanda sesleri temiz basmak için büyük bir ele ve uzun parmaklara sahip olmak gerekir.” (Brun, 2000, s.117.)

Kontrabasin dörtlü aralıklarla akort edilmesinden, ünlü filozof Monsieur de Castillon⁴⁷ 1776’da yazdığı “Encyclopédie Méthodique” isimli kitabında şöyle bahsetmiştir :

“Kontrabas: Bu enstrüman bas kemanla neredeyse aynı yapılmıştır ancak ondan biraz daha büyüktür, bir oktav kalındır ve dörtlü aralıklarla akort edilir.” (Brun, 2000, s.119.)

18. yüzyıl da yazılmış bazı eserlerin kontrabas partilerine bakınca, notaların enstrümanın en kalın teli olan “mi “ telinden daha pes olan “do” notasına indiği görülmektedir. Bunun nedeni, bestecilerin kontrabasin ataları olan bas keman ve violonun akort sistemlerini göz önünde tutarak eserleri yazmalarındır.

Ünlü Alman besteci ve teorisyen M. Praetorius, 17.yüzyılın başlarında yazdığı, müzik tarihinde çok önemli bir yeri olan “ Syntagma Musicum ” isimli, üç ciltten oluşan eserinde bas kemandan bahsederken, akort sisteminin kalın telden ince tele doğru “do-sol-re-la” olarak yapıldığını belirtmiştir. (Greenberg, 2000, s.327)

⁴⁵ Besteci, org icracısı, keman icracısı, (1685 – 1750).

⁴⁶Org virtüözü, besteci, (1738-1808).

⁴⁷ Dönemin önemli filozoflarından, doğum ve ölüm tarihleri bilinmemektedir.

Bu durumu İngiliz müzisyen George Jones⁴⁸ 1818’de kaleme aldığı bir yazıda şöyle açıklamaktadır :

“Violon ya da kontrabas, ikisi de viyolonselden yaklaşık olarak iki kat daha büyüktür ve telleri de enstrümanla orantılı olarak daha kalın ve daha uzundur ve de bas kemandan bir oktav daha pestir. Bu iki enstrüman, büyük orkestra eserlerine yüce bir etki katar. Bu yüce etki, enstrümanların kaç tel kullandığına ve bu telleri hangi notalara akort ettiklerine bağlıdır. Çoğu sanatçı üç telli kontrabas kullanıp bu enstrümanı dördü aralıklarla akort ederken (La-Re-Sol), genellikle İtalya’da olmak üzere bazı sanatçılar da dört telli violon kullanıp, enstrümanlarını beşli aralıklarla akort ederler (Do-Sol-Re-La)”. (Brun, 2000, s.115.)

Klasik Batı Müziği repertuarındaki bazı eserler, kontrabasının ses aralığının dışındadır. En kalın teli olan “ mi “ telinin altında olan bu notalar genellikle barok müziğin sonradan düzenlenmiş ve yorumlanmış eserlerinde bulunmaktadır. Bu partiyonlar, 19. yüzyılın‘ın ikinci çeyreğinde bugünkü haline gelen kontrabasının, yaygın bir biçimde kullanılmasından önce, diğer bas enstrümanları ile çalınan partileridir.

Klasik dönemde⁴⁹ de kontrabas ses aralığının dışına çıkmaya zorlanmıştır. Bu dönemde kontrabas genellikle viyolonsel partileri seslendirebilmektedir. O nedenle bu partiler bazen enstrümanı “mi” telinde altında olan “do” notasına inmeye zorlamış olduğu ayrıca görülmektedir. (Baines, 1988, s. 109)

Romantik dönem⁵⁰ ve 20.yüzyılda Richard Wagner⁵¹, Gustav Mahler⁵², Ludwig van Beethoven⁵³ ve Sergei Prokofiev⁵⁴ gibi besteciler de kontrabas partilerinde “mi”

⁴⁸ İngiliz kontrabas icracısı, doğum ve ölüm tarihleri bilinmemektedir.

⁴⁹ J . S . Bach’ın ölüm tarihi 1750’den başlayarak 1800’lerin başına kadar süren dönemin ismidir.
http://www.naxos.com/education/brief_history.asp

⁵⁰ Sanat tarihinde 19. yüzyılın başlarından 20. yüzyılın başlarına kadar olan döneme verilen isimdir.
http://www.naxos.com/education/brief_history.asp

⁵¹ İtalyan besteci, (1813 – 1883).

⁵² Avusturyalı besteci, (1860 – 1911).

⁵³ Alman besteci, (1770 – 1827).

telinin altındaki notalara yer vermişlerdir. O dönemlerde icracıların bu partileri çalabilmesi için iki farklı yöntem kullanılmıştır. Avrupa'nın önde gelen orkestraları, "mi" telinin altına daha da pes bir tel ekleyip, bunu "mi" notasının dörtlü aralıkla aşağısında bulunan "si" notasına akort etmiş ve böylece kontrabası beş telli hale getirmişlerdir. Diğer bir yöntem ise, icracıların "mi" telinin aşağısından olan notaları, bir oktav yukardan çalmasıyla olmaktadır. (Bowman, 1977, s. 1023)

1.5.1. Beşinci Tel

M. Praetorius'un, 1619 yılında kaleme aldığı bir yazısında bizzat kendisinin, kalından inceye doğru "re-mi-la-re-sol" olarak akort edilen, yaklaşık 130 cm uzunluğunda iki tane bas viola da gamba gördüğü belirtilmektedir. (Brun, 2000, s.100)

Leipzig Gewanhaus orkestrası üyesi ve enstrüman yapımcısı Carl Otho⁵⁵, 1880'li yıllarda en kalın teli "do" notasına akort edilen ve tellerinin akort sırası kalın telden, ince tele doğru "do-mi-la-re-sol" olan, beş telli kontrabası yaparak patent hakkını almıştır.⁵⁶

Beşinci telin eklenmesi özellikle orkestralarda ses hacmini genişlettiği için büyük ilgi uyandırmış ve kullanımı hızla yayılmaya başlanmıştır. Bu durum, dönemin ünlü müzik otoritelerinin de ilgisini çekmiştir. Yazılarında ve konuşmalarında enstrümandan yoğun olarak bahsetmişlerdir. Alman bestecisi ve müzik bilgini August Reissmann⁵⁷ beş telli kontrabastan övgüyle bahsederek, sonradan eklenen "do" telinin kontrabasa düşük oktavlarda, çok yararlı dört nota daha eklediğini dile getirmiştir.

---

⁵⁴ Rus besteci, (1891 – 1953).

⁵⁵ Alman enstrüman yapımcısı, (1840-1892)

⁵⁶ Carl Otto'nun, bir müzik dergisine yolladığı mektup, (Çevrimiçi)

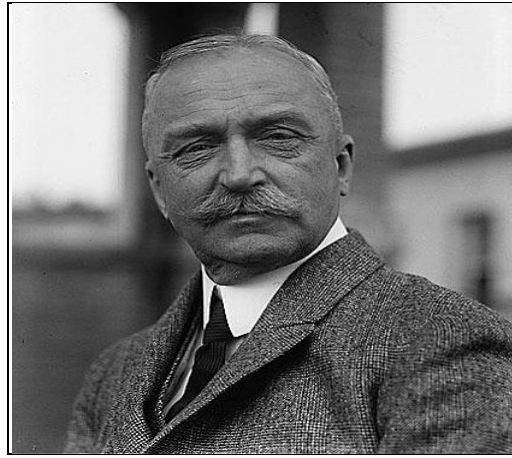
<http://www.silviodallatorre.com/index.php?language=en&hauptbrik=magazine&thema=115>

01.05.2012

⁵⁷ (1825 – 2903)

Franz Liszt' in⁵⁸ öğrencisi olan ünlü Alman orkestra şefi ve piyanist Hans von Bülow⁵⁹, orkestrasına beş telli kontrabası ilk dahil eden şeflerden birisidir. Bülow, özellikle Beethoven senfonilerini yönettiği konserlerde beş telli kontrabasları tercih etmiştir. (bkz. **Resim 12**)

RESİM 12: ALMAN ŞEF HANS VON BÜLOW

Enstrümanın işlevselliği ve müziğe kattığı derinliği gören diğer Alman senfoni orkestraları da, enstrümanı orkestralarına dahil ederek kullanımını yaygınlaştırdılar. 1967'de ünlü kontrabas virtüözü Gary Karr⁶⁰ tarafından kurulan “ Uluslar Arası Bassistler Topluluğu “ (International Society of Bassists)⁶¹ isimli derneğe ait derginin ikinci sayısında bulunan ” Tarihsel Aydınlanmalar “ başlıklı bölümde konuya geniş olarak yer verilmiştir. Makalede 1882 tarihli bir fotoğrafta, Willy Krausse'nin⁶² beş telli kontrabas kullandığı görülmüştür. Bunun yanı sıra 1888 de

⁵⁸ Macar besteci, Piyanist, (1811 – 1886).

⁵⁹ (1830 – 1894)

⁶⁰ (1941 -)

⁶¹ Gary Karr tarafından 1967 yılında kurulan dernek.

⁶² Uzun yıllar Berlin Filarmoni Orkestrası'nın kontrabas grup şefliğini yapmıştır, doğum ve ölüm tarihleri bilinmemektedir.

Portekiz’de yayınlanan “ Gazeta Musical “ isimli müzik gazetesinde çıkan bir yazıda da, beş telli kontrabassın ülkedeki orkestralarca kullanıldığı belirtilmektedir.⁶³

Ünlü kontrabas virtüözü ve eğitimcisi Franz Simandl⁶⁴, başlangıçta bu enstrümandan beklediğini bulamasa da, 1890 yılında yazmış olduğu metotta C. Otho’nun beş telli kontrabasına yer vermiştir ve bu düşüncelerini de şu cümleler ile açıklamıştır ;

“ Beş telli kontrabasta, köprü ve tuşe yeterince büyük yapılmadığı için ara tellerden birinde bir nota çalındığında, sağındaki veya solundaki tele değmemek mümkün değil. “ (Brun, 2000, s.157)

Bu açıklama ile enstrümanın o dönemki durumunun tam anlamıyla tatmin edici olmadığı anlaşılmaktadır. Ancak 20.yüzyılın başlarında Fransız viyolonselci Auguste Tolbecque⁶⁵, ünlü Fransız enstrüman yapımcıları Charles François Gand⁶⁶ ve Leon Bernardel’in⁶⁷ ayrı ayrı farklı zamanlarda tam anlamıyla kusursuz, beş telli bir kontrabas yapmak için çok çaba sarf ettiklerini belirtmiştir. (Brun, 2000, s.158)

Fransa’da ilk kez 6 Kasım 1905’de, Paris operası kontrabasçısı Adolphe Soyer⁶⁸, Carl Maria von Weber’ in⁶⁹ “ Der Freischütz “ (İyi Avcı) isimli eserinde beş telli kontrabası kullanmıştır. Bundan hemen sonra, Fransa Cumhuriyet Muhafızları Orkestrası’nda da beş telli kontrabas kullanılmaya başlamıştır.

⁶³ 5 String Double Basses, (Çevrimiçi) http://www.billbentgen.com/bass/5_string-basses.htm
03.06.2012

⁶⁴ Bohemyalı kontrabas virtüözü ve eğitimcisi, (1840 – 1912).

⁶⁵ Viyolonsel virtüözü ve eğitimcisi, (1831 -1919).

⁶⁶ Fransız enstrüman yapımcısı, (1787 – 1845).

⁶⁷ Fransız Enstrüman yapımcısı, (1853 – 1931).

⁶⁸ Fransız kontrabas icracısı, (1865 – 1919).

⁶⁹ Alman Besteci (1786 – 1726)

Fransız kontrabasçısı, bestecisi ve eğitmeni Edouardo Nanny⁷⁰, 5 telli kontrabasin kusursuzlaştırılmasında ve yaygınlaşmasında büyük rol oynamıştır. Bunun yanı sıra Nanny' nin beş telli kontrabaslar için birçok etüdü bulunmaktadır.

RESİM 13: BEŞ TELLİ KONTRABAS

1.5.2. Do Uzatması

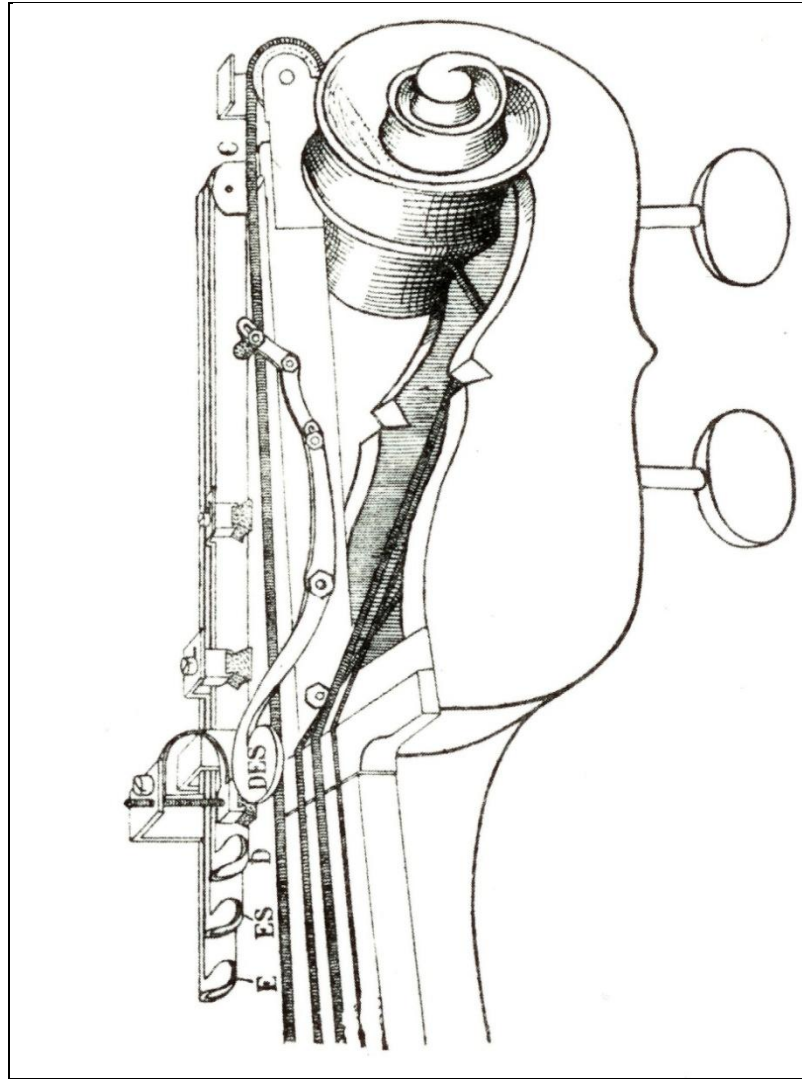
Dresden Konservatuarı'nda Profesör ve Dresden Operası'nda kontrabas grup şefi olan Bruno Keyl, 1880'li yıllarda “ mi ” telini uzatmak için tuşenin üst ucundan salyangoza⁷¹ kadar uzanan bir ek parça yapma çalışmalarına başlamıştır. O dönemde Dresden Operası'nda dekor işçisi olarak çalışan Carl Pittrich, Keyl'in isteği üzerine,

⁷⁰ Fransız Kontrabas virtüözü, eğitmeni ve bestecisi, (1872 – 1942).

⁷¹ Sapın en üst, kıvrımlı bölümü.

onun çalışmalarından yola çıkarak özel bir sistem geliştirmiştir. Bu sistem, tuşenin bitiminden salyangozun bitimine kadar uzanmaktaydı ve “mi” notasından itibaren yarım ton aralıklarla “do” notasına kadar ayarlanabildiği görülmektedir. (bkz. **Resim 14**)

RESİM 14: C. PITTRICH’İN TASARLADIĞI MEKANİZMA

Bir sonraki yıl Dresden Orkestrası'nın sekiz kontrabasından üçünde, Pittrich'in tasarladığı bu mekanizma kullanılmıştır. On yedi yıl sonra Berlin Devlet Operası kontrabas grup şefi Max Poike, ünlü enstrüman yapımcısı Ludwig Glaesel⁷² ile birlikte bu sistemi biraz daha geliştirerek kullanmaya başlamıştır. Ancak Poike'nin geliştirdiği bu sistem de diğer kontrabasçılar arasında, kullanışsız olduğu gerekçesiyle fazla yaygınlaşmamıştır. Bu durumu, Viyana Devlet Orkestrası kontrabas grup şefi Alois Vondrak⁷³ şöyle açıklamaktadır;

“ 19. yüzyılın sonlarında Pittrich ve 20. yüzyılın başlarında Poike bütün zamanların en hayal kırıklığı yaratan icadı olan “Do Uzatması” nı icat ettiklerini söylediler. Kimin bulduğu önemli değil, merakta etmiyorum. Bence bu tamamen unutulmalı. Bu sistem teknik ve müzikal olarak uygun değil. Ayrıca sesin tınısını da bozuyor. “ (Brun, 2000, s.161)

İngiltere'de yaşayan amatör kontrabas icracısı George Fawcett, 1920'de bu mekanizmayı, yapılan yorumlar doğrultusunda değiştirerek sorunsuz hale getirmiş ve Londra'daki müzik mağazalarına satmıştır. 1961 yılında İngiltere başta olmak üzere dünyanın her yerinden yüzlerce sipariş almıştır. Fawcett 1987'de öldükten sonra Ronald Prentice, İngiliz kontrabas virtüözü Thomas Martin'nin de tavsiyesiyle birkaç değişiklik yaparak üretime başlamış olduğu gibi, üretimi günümüzde halen devam etmektedir.

---

⁷² (1842 – 1831)

⁷³ (1888 – 1936)

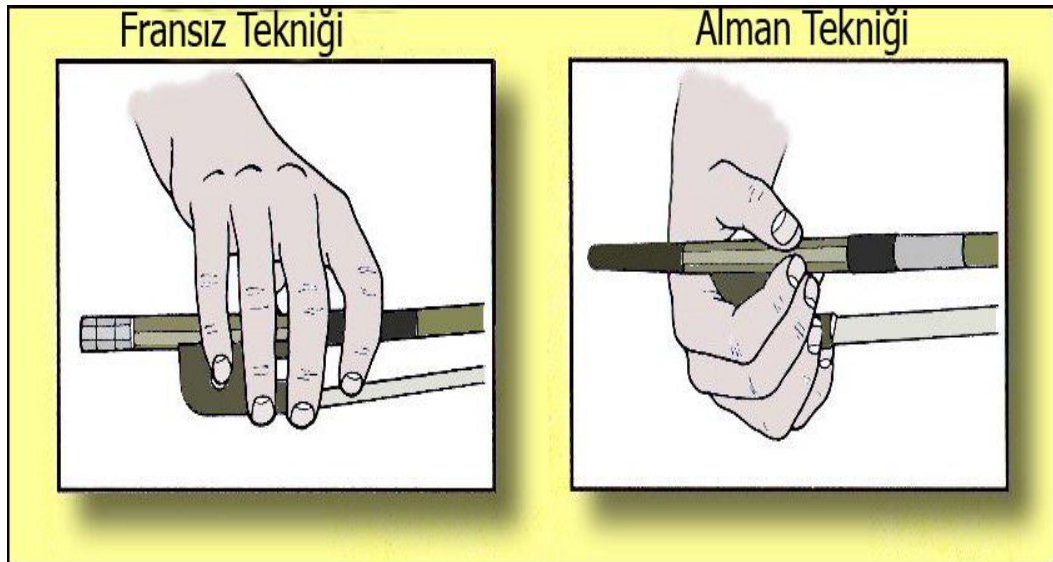
II. BÖLÜM

2. KONTRABAS ÇALARKEN KULLANILAN YAY ÇEŞİTLERİ

Kontrabasin tarihsel gelişimiyle, kullanılan yayların gelişimi de paralel olmuştur. Kontrabas çalarken iki farklı yay tekniği kullanılmaktadır. Bunlar, Alman ve Fransız teknikleridir. Alman yayı daha geniştir ve avuç içi yukarı gelecek şekilde tutulmaktadır. Fransız yayı ise, keman ailesinin diğer üyelerinin kullandığı yaylara benzer ve onlar gibi avuç içi aşağı bakacak şekilde tutulmaktadır. (bkz. **Resim 15**)

Bu iki tür yay tekniği, kolun değişik şekillerde hareket etmesini ve tele farklı oranlarda güç dağılmasını sağlar.

RESİM 15: ALMAN VE FRANSIYAZ TEKNİKLERİNDEKİ YAY TUTUŞLARI.

2.1. Alman Tekniği

Alman yayının tarihi, kontrabastan önceye uzanır. Bu yayın ortaya çıkması ve gelişmesi, yaylı sazlarla aynı anda olmuştur. Yayın tutma şekli ve tasarımında Viol ailesi enstrümanlarından esinlenilmiştir.

İlk zamanlarda kıllardaki gerilimi sağlamak için, yayı vida yardımı ile gerdirmek yerine, yayın sopasını ve kıllarını, iki parmağın arasına alıp, çekerek gerilim sağlanmaya çalışılmıştır.

Müzik tarihçisi ve yazar David D. Boyden' a⁷⁴ göre, ilk vidalı ve hareketli topuk, 1694 yılında ortaya çıkmış ancak yaygınlaşamamıştır. 1780 yılında, saat tamircisi François Tourte' nin⁷⁵ yay mekanizması üzerine olan çalışmaları sonuç vermiş ve günümüzde kullanılan yay mekanizması böylelikle yaratılmış olmuştur. Aynı yıl Tourte' nin yapmış olduğu yayı İtalyan keman virtüözü Giovanni Battista Viotti'ye⁷⁶ götürmesiyle bu yeni model, geniş kitlelere yayılmıştır. (BRUN, 2000, s. 189)

İtalyan kontrabas virtüözü Domenico Dragonetti⁷⁷ 18. yüzyılın sonlarında kendi yay modelini tasarlayarak, dönemin yay modeline yeni bir tarz getirmiştir. Dragonetti' nin tasarladığı yay ve yarattığı teknik o kadar beğenilmiştir ki, Paris Konservatuarı müdürü Luigi Cherubini⁷⁸, onu Paris'e hoca olarak çağırmıştır. Dragonetti' nin yay tutuşunda, el doğal şeklini korumaktadır ve eski yay tekniklerinin aksine el olabildiğince serbesttir. Yayın şekli, bilek ve kolun uyumu ve yayı tutuş biçimiyle, kontrabas artık daha kolay çalınabilir hale gelmiştir. Bunun yanı sıra bileğin kitli olduğu pozisyonlarda oluşan sakatlık riskleri de ortadan böylelikle kalkmıştır. (bkz. **Resim 16**)

⁷⁴ Amerikalı müzikolog ve keman icracısı, (1910 – 1986).

⁷⁵ Fransız saat tamircisi, sonradan yay yapımcısı olmuştur, (1747 – 1835).

⁷⁶ (1755 – 1824)

⁷⁷ (1763 – 1846)

⁷⁸ Beethoven tarafından döneminin en iyi bestecisi olarak anılan İtalyan besteci, (1760 – 1842).

RESİM 16: DRAGONETTI’NİN GELİŞTİRMİŞ OLDUĞU YAY MODELİ

Ancak günümüzde kullanılan Alman yayları, Dragonetti'nin geliştirdiği yaydan farklıdır. Bu gün kullanılan Alman yayının mucidi Franz Simandl'dır. Simandl, Fransız yayından aldığı çubuğun üzerine, Dragonetti'nin yayından aldığı topuk kısmını, biraz daha genişleterek eklemiştir. Bu yay, tutuş olarak ta Dragonetti' nin yayına göre farklılık gösterir. Başparmak yayı ön taraftan, serçe parmak ise kılların topuk ile birleştiği, yüzük denilen bölüme dayanır. İşaret parmağı ve orta parmak yayı alttan destekler, yüzük parmağı ise boşta kalır. Bu yayın kullanımında da aynı Dragonetti' nin yayında olduğu gibi bilek ve parmaklar serbesttir. (bkz. **Resim 17**)

RESİM 17: ALMAN YAY MODELİ

2.1.1. Alman Yayının İsmi

Dresden Saray Orkestrası ve Dresden Kilise Orkestrası şefi olan Polonyalı keman virtüözü Karol Lipinsky⁷⁹, 15 Eylül 1840'da Dragonetti' ye, üretmek ve orkestrada kullanmak için yeni model bir yay isteğini içeren bir mektup yolladı. Mektupta, eğer kendi arşe modelini de oraya yollarsa, bunu Sakson Kraliyet Müzesi'nde sergileyeceklerini ve kendisine Kraliyet Nişanı vereceklerini yazdı. Dragonetti bu teklife hayır diyemedi ve yayının bir örneğini Dresden'e yolladı. Dresden Operası kontrabas grup şefi Bruno Keyl, Dragonetti' nin yayı üzerinde çalışmalar yaptı ve yayı yaklaşık olarak 12 cm uzattı. Yayı gören ünlü müzik yazarı ve koleksiyoncuları Charles⁸⁰ – Victor Mallion kardeşler bu yaydan kendi oluşturdukları müzik kataloglarında;

“ antik, dışa eğimli ve Dragonetti tarzında “

Diye bahsettiler ve Almanya'da yapıldığını belirttiler. (Brun, 2000, s.200)

El içinde tutulan ve temellerini Dragonetti' nin attığı bu yay şeklinin ilk ciddi üretimi Almanya'da yapıldığı için yayın ismi *“ Dresden veya Alman yayı “* olmuştur.

---

⁷⁹ Polonyalı keman virtüözü ve bestecisi, (1790 – 1861).

⁸⁰ (1904 – 1970)

2.2. Fransız Tekniği

Yaylı ailesindeki enstrümanların icrasında kullanılan yaylar, 17.yüzyıl sonlarına kadar iki farklı şekilde kullanılmıştır. Bu iki değişik yay tutma şekli 19. yüzyıla kadar özel olarak adlandırılmamıştır. Sadece tutuş şekli itibari ile Fransız tutuşa “ el altı “, Alman tutuşa da “ el içi “ tutuş denilmiştir. Kontrabas veya viyolonsel gibi, omuzda çalınamayacak kadar büyük enstrümanlar da el içi, keman veya viyola gibi daha küçük ve omuzda çalınabilen enstrümanlarda ise el altı tutuşu kullanılmıştır.

Daha önceleri el içi tutuşunu kullanan İtalya bas keman virtüözleri, 17. yüzyılın başlarında, enstrümanlarını el altı tutuşuyla çalmaya başlamışlardır ve bu biçim Avrupa’ya hızla yayılmıştır. Ancak o dönemde taşra bölgelerde yaşayan ve geleneklerine bağlı bazı icracılar bu tutuş biçimini benimsemek istememişler ve bir süre daha yayı el içinde tutarak çalmaya devam etmişlerdir. (BRUN, 2000, s. 190)

Paris Konservatuar’ında 19.yüzyılın başlarında kontrabas sınıfı açılmasıyla, enstrümanda kullanılan yay ve akort sistemi tartışmaya açıldı. O dönemde Paris’ te yaşayan Gioacchino Rossini⁸¹, İngiltere seyahatlerinde tanıştığı Dragonetti’ nin yayını incelemek için istemiştir. Rossini’ nin istediği üzerine Dragonetti yayını Paris’e gönderir. Ancak bu yay Fransız orkestraları tarafından kabul görmez. Konservatuar kurulunun kararıyla yayın, o dönemde okulun enstrüman yapımcısı olan Gand tarafından değiştirilmesi istenmiştir. (BRUN, 2000, s. 199)

Gand okul yönetiminin beğenmeme ihtimaline karşı pek çok değişiklik yaparak birçok model yay hazırlamıştır. (bkz. **Resim 18**)

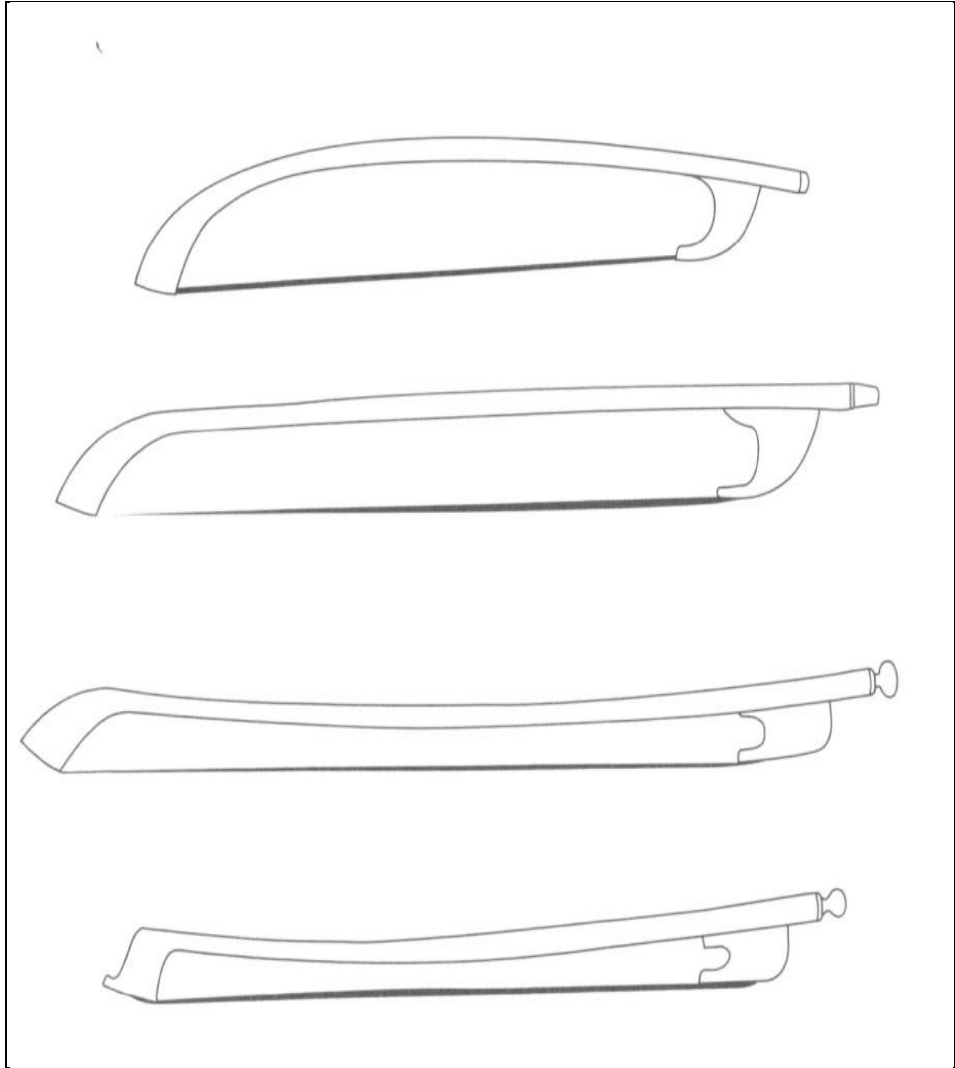
Aşağıdaki yaylardan ilk sıradaki, Dragonetti yayının şeklinde yapmış olduğu ilk yaydır. Sopa uzunluğu 61 cm, kıl uzunluğu 45 cm dir. İkinci sıradaki yayı Gand 1828 yılında Dragonetti’ nin yayından esinlenerek yapmıştır. Sopa uzunluğu 64 cm, kıl

---

⁸¹ İtalyan besteci (1792 – 1868).

uzunluğu 50 cm dir. Üçüncü sırada olan yayda aynı yılda yapılmıştır. Gand bu yayı yaparken de Dragonetti' nin yayından esinlenmiştir. Ama farklı olarak bu yayda sopanın eğimini içe doğru vermiştir. Bu yayın sopa uzunluğu 66 cm, kıl uzunluğu 50 cm dir. En son sırada görölen yay tamamen Gand' ın tasarımı olup 1830 yılında üretilmiştir. Sopa uzunluğu 61 cm, kıl uzunluğu 44 cm dir. Gand bu yayın ismini “*Parisian yayı*” (Paris yayı) Koymuştur. (BRUN, 2000, s. 199)

RESİM 18: C.F. GAND'IN ÜRETİMİ OLAN KONTRABAS YAYLARI

Fransız yay'da devrimi, daha sonraki yıllarda ünlü kontrabas virtüözlerinden biri olan Giovanni Bottesini⁸² yapmıştır. Küçük yaşlarda kontrabasla beraber çalmayı öğrendiği kemandan esinlenerek, keman yayını kalınlaştırıp, kontrabas çalmaya uygun hale getirmiştir. Kendi tasarladığı bu yayın ismini “ *il Devastator* ”⁸³ koymuştur. Günümüzde kullanılan Fransız yaylar, bu yay örnek alınarak yapılmıştır.

2.3. Yay Yapımı

Keman ve Viol ailesinin diğer enstrümanlarında olduğu gibi kontrabas yaylarının da en kaliteli olanları Brezilya'da yetişen “ *Fernanburg* ”⁸⁴ ağacından yapılmaktadır. Fakat Fernanburg ağacının soyunun tükenme tehlikesinde olması, enstrüman yapımcılarının bu ağacı bulma konusunda sıkıntı çekmesine neden olmaktadır. Dağıtımçılara veya fuarlara gelen az miktarda fernanburg ağacı ise çok yüksek fiyatlardan satılmaktadır. Bu durum enstrüman yapımcılarının başka ağaçlara yönelmelerine neden olmuştur.

Günümüzde orta kalitedeki yaylar, yine Brezilya ormanlarında yetişen kızılağaç' tan⁸⁵ (Brazilian wood) yapılmaktadır. Ayrıca yılan ağacından⁸⁶ ve karbon fiber⁸⁷ gibi yapay maddelerden de kaliteli yaylar yapılmaktadır. Yayın topuk kısmı genellikle, tropik bölgelerde yetişen ve çok sert bir ağaç olan abanoz ağacından yapılmaktadır. Ancak bazı enstrüman yapımcıları, icracının istediğine göre boynuz veya yılan ağacı da kullanabilmektedir.

---

⁸² (1821 -1889)

⁸³ Tr. yıkıcı

⁸⁴ Adını Brezilya'nın Pernambuco eyaletinden alan bu değerli ağacın, yoğun dokulu, turuncu-kızıl renkli bir odunu vardır. <http://www.bartruff.com/pernambuco/>

⁸⁵ Genellikle Brezilya ve tropik bölgelerde yetişen bir ağaç türüdür. <http://www.the-violin.com/best-violin-bow.html>

⁸⁶ Güney Afrika ve Amazon ormanları gibi bölgelerde yetişen bir ağaç türüdür. <http://www.wood-database.com/lumber-identification/hardwoods/snakewood/>

⁸⁷ Elyafın kimyasal olarak değişime uğratılarak çok sert ve dayanıklı hale getirilmiş şekli.

Kontrabas yayının uzunluğu 60 cm ila 75 cm arasında değişmektedir. Orta kalite ve üstü olan yayların kılları genellikle Moğol atının kuyruğundan yapılmaktadır. Daha düşük kalitedeki öğrenci yaylarında ise, at kılının yanı sıra misina ipi de kullanılmaktadır. Diğer bütün yaylı enstrümanlarda kullanılan beyaz kıllara karşı, kontrabas yaylarında siyah at kılı da kullanılmaktadır. Bu iki renk kıl mikroskopta incelendiği zaman, siyah olan kıllarda yüzeyin üzerindeki pürüzlerin daha sivri olduğu görülmektedir. Bu durum yayın kalın tellere daha iyi tutunmasını sağlamaktadır. Ancak, beyaz kıllı yaylara göre daha sert bir ton yaratmaktadır. Beyaz kıllı yaylara bakıldığında ise, yüzeydeki pürüzlerin daha oval olduğu görülmektedir. Bu ovallik yayın telden çıkarttığı sesi, siyah kıllara göre daha yumuşak yapmaktadır.

Kılların tellere tutunması ve onları titreterek ses çıkarması için, yaylı ailesindeki bütün enstrümanların yaylarının kıllarına reçine sürülmektedir. Reçine, bitkilerdeki (çam gibi) katı veya yarı akışkan organik salgı maddesidir. Geçmişte kullanılan reçineler tamamen organik olmuş olsalar da, günümüzde daha kuvvetli ve daha uzun ömürlü olabilmeleri için, reçinelerin içine fabrikalarda bir takım kimyasallar karıştırılmaktadır.

Yaydaki kılların kontrabasın kalın tellerini titretebilmesi için, kullanılan kontrabas reçineleri, keman reçinelerinden daha yumuşak ve daha yapışkandır. Günümüzde reçine üreten markaların çoğalmasıyla birlikte, çok sertten çok yumuşağa kadar birçok çeşit reçine modeli kullanılmaktadır.

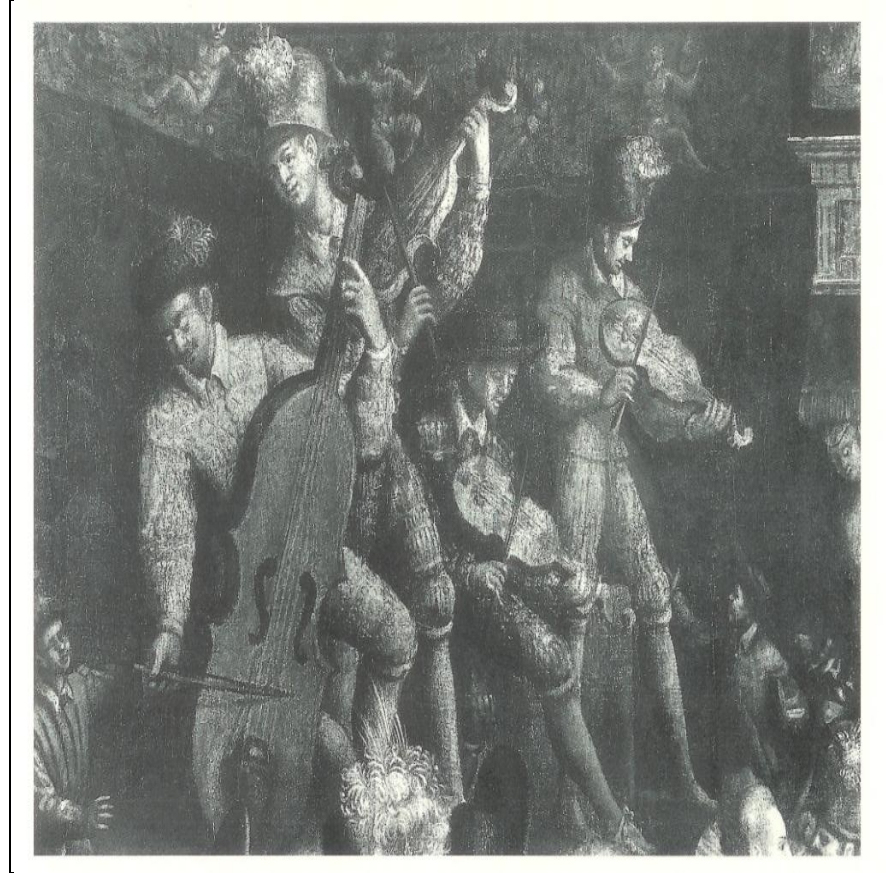

III. BÖLÜM

3. İCRA ÖZELLİKLERİ

Kontrabasin icra şeklinde belli bir kural yoktur. İcracının isteğine göre, ayakta veya oturarak çalınmaktadır. Bu durum enstrümanın ataları olan bas keman ve violonun yaratılış tarihinden beri böyle süregelmektedir. Bu iki icra şekli de geçen yüzyıllarda yapılmış birçok resimde görülmektedir. (bkz. **Resim 19 - 20**)

Resim 19: 1581’de VALOİS KRALI’NIN SARAYINDAKİ BİR BALOYU ANLATAN RESİM.
MÜZİSYENİN BAS KEMANI OTURARAK ÇALDIĞI GÖRÜLMEKTEDİR

RESİM 20: RESİMDE 17. YÜZYILIN ERKEN DÖNEMLERİNDE MÜZİSYENİN VIOLONU AYAKTA ÇALDIĞI GÖRÜLMEKTEDİR.

Solo kontrabas performanslarının ortaya çıkmaya başladığı 18.yüzyıla gelindiğinde, Dragonetti' nin de enstrümanını oturarak çaldığı görülmektedir. İki de viyolonsel virtüözü olan, yakın arkadaşları Robert Lindley⁸⁸ ve Charles Lucas' la⁸⁹ birlikte çekilmiş olduğu, 1843 tarihli fotoğraf bu durumu kanıtlar niteliktedir. (bkz. **Resim 21**)

RESİM 21: DOMENICO DRAGONETTİ, ROBERT LINDEY VE CHARLES LUCAS

Ancak 19.yüzyılda kontrabas solistlerinin neredeyse hepsinin enstrümanlarını ayakta çalmaya başladıkları görülmektedir. Çok az sayıda kontrabasçı ise oturarak çalmayı tercih etmiştir. Bu sanatçılardan biride Nicolas Charles Labro⁹⁰ olup, 1860'da yazdığı metodunda her iki icra şeklinde de bahsetmiştir. Ancak kendisinin oturarak çalmayı tercih ettiğini vurgulamıştır. (bkz. **Resim 22**)

⁸⁸ İngiltere'nin en önemli viyolonsel virtüözlerinden biridir, (1775 – 1855).

⁸⁹ İngiliz viyolonsel virtüözü, besteci ve orkestra şefi, Lindey'in öğrencisidir, (1808 – 1869).

⁹⁰ Fransız kontrabas virtüözü (1810 – 1882).

RESİM 22: LABRO'NUN METODUNDA GÖSTERDİĞİ İCRA ŞEKLİ

Bazı kaynaklara göre, kontrabas sanatçılarının ayakta çalmaya başlama nedenleri, zaten büyük olan enstrümanın yanında birde tabure taşıma zorluğundan doğacak ulaşım problemleri olarak gösterilmektedir. Bu bilgiyi doğrularcasına 20. yüzyıla gelindiğinde, katlanır ve kolay taşınabilir sandalyelerin çıkmasıyla, oturarak çalanların sayısının önemli derecede arttığı gözlenmektedir.

IV. BÖLÜM

4. ORKESTRA VE ODA MÜZİĞİNDE KONTRABAS

Barok dönem bestecilerinin birçoğu eserlerinde kontrabalara ayrı bir parti yazmayı tercih etmemişlerdir. Bu durumun nedenini, o dönemlerde kontrabasının gelişim sürecinde olmasına ve enstrümanın sınırlarını zorlayan bir icracının henüz çıkmamış olmasına bağlanabilmektedir. Ancak Klasik döneme gelindiğinde Avusturyalı ünlü bestecisi Franz Joseph Haydn⁹¹, beş senfonisinde kontrabas için ayrı partiler yazmıştır. Bu eserler, No.6 “ Le Matin ”, No.7 “ Le Midi “, No.8 “ Le Soir “, No.31 “ Horn Signal “ ve No.45 “ Farewell “ senfonileridir.

ÖRNEK 1: HAYDN’IN SEKİZİNCİ SENFONİSİNİN “ LE SOIR “ ÜÇÜNCÜ BÖLÜMÜ, ÖLÇÜ 37-46.

Sinfonia No. 8

37 *Trio*

Violino I
Violino II
Viola
Violone
[Contrabasso] Solo
Fagotto,
Violoncello
e Basso Continuo

47

⁹¹ Avusturyalı besteci, (1732 – 1809).

ÖRNEK 2: HAYDN' IN OTUZ BİRİNCİ SENFONİSİ DÖRDÜNCÜ BÖLÜM, ÖLÇÜ 113-117.

Sinfonia No. 31

Var. 7 113

Violino I

Violino II

Viola

Violone [Basso]
[Solo]

Violoncello

Haydn'ın kontrabas için yazdığı bu beşinci parti, o zamana kadar hiç görülmemiştir ve bu durum Haydn'dan sonraki bestecileri de etkilemiştir. Her ne kadar yazdığı eserlerine kontrabaslar için ayrı bir solo eklemiş olmasa da, Mozart, bas grubuna etkili melodiler yazmıştır.

ÖRNEK 3: MOZART'IN DON GIOVANNI OPERASI ONUNCU BÖLÜM, ÖLÇÜ 182-184.

182

Ob.

Fag.

Cor. in D

182

Viol. I

Viol. II

Viola

D. A.

Tat, wohl - auf denn zur Tat, wohl - auf denn zur Tat, ge - denk dei - nes
cor, la chie - deil tuo cor, la chie - deil tuo cor, ven - det - ta ti

Vc.

Cb.

cresc.

a 2/4

cresc.

cresc.

cresc.

cresc.

cresc.

cresc.

cresc.

Haydn'nin öncüsü olduğu farklı kontrabas partisi kavramını, Beethoven daha da geliştirerek yazdığı eserlerinde uygulamıştır. Yaptığı bu değişiklik, Romantik dönemde yaygınlaşacak olan farklı kontrabas partileri için başlangıç olmuştur. Bazı kaynaklar, Beethoven'nın eserlerinde kontrabas için bu kadar üst seviye sololar yazmasını, Dragonetti ile olan dostluğuna bağlamaktadır.

ÖRNEK 4: BEETHOVEN'İN BEŞİNCİ SENFONİSİNİN İKİNCİ BÖLÜMÜ, ÖLÇÜ 1-11.

22

Audante con moto. $\text{♩} = 92$.

Flauti.

Oboi.

Clarinetti in B.

Fagotti.

Corni in C.

Trombe in C.

Timpani in C.G.

Violino I.

Violino II.

Viola.

Violoncello.

Basso.

Romantik dönemden itibaren ayrı partiler yazılmaya başlansa da, orkestral kontrabas soloları sayılıdır ve az sayıda besteci, orkestral eserlerinde kontrabas sololarına yer vermiştir. Bu bestecilerden biri Johannes Brahms'tır⁹². Babası kontrabas icracısı olan bu bestecinin senfonilerinde zor ve öne çıkan kontrabas

⁹² Alman besteci, piyanist, orkestra şefi, (1833 – 1897).

partileri vardır. Richard Strauss'da⁹³ kontrabasa zor partiler yazmış olup, opera ve senfonilerinde enstrümanın sınırlarını zorlamıştır.

Camille Saint-Saens'in⁹⁴ yazdığı Hayvanlar Karnavalı isimli eserin “ Fil ” adlı bölümü tamamen kontrabas için yazılmış olup, enstrümanı mizah kullanarak tanıtmış olduğu bölümdür. (Örnek 5)

ÖRNEK 5: SAINT-SAENS'İN HAYVANLAR KARNAVALI İSİMLİ ESERİN BEŞİNCİ BÖLÜMÜ “ FİL ” İN KONTRABAS PARTİSİ, ÖLÇÜ 1-20.

N° 5 L'Éléphant

Allegretto pomposo

2^d Piano

C. BASSE SOLI

Prokofiev' in “ Teğmen Kiye Suiti ” nin, Romance bölümünde de zor ve üst pozisyonlarda geçen bir kontrabas solosu bulunmaktadır. Mahler, birinci senfonisinin üçüncü bölümüne “ Frere Jacques “ adlı Fransız çocuk şarkısından alıntı yaptığı bir kontrabas solosu yazmıştır. (Örnek 6)

⁹³ Alman besteci, (1864 – 1949).

⁹⁴ Fransız besteci, orkestra şefi, (1835 – 1921).

ÖRNEK 6: MAHLER'İN BİRİNCİ SENFONİSİNİN ÜÇÜNCÜ BÖLÜMÜNÜN GİRİŞİNDEKİ KONTRABAS SOLOSU, ÖLÇÜ 1-10.

Mahler — Symphony No. 1 in D Major

6

Contrabass.

III. Satz.

Feierlich und gemessen, ohne 'zu schleppen.

Alle Dämpfer ab *pp*

Kontrabasin orkestradaki bu durumu, oda müziği gruplarında da değişmemiştir. Bestecilerin eserlerinde kontrabasa, yaylı dördlüsü veya piyano üçlüsü kadar geniş yer vermediğinden dolayı, enstrümanın düzenli bir oda müziği grubu olmamaktadır. Buna rağmen çok sayıda besteci, kontrabası küçük veya büyük gruplu birçok eserinde kullanmıştır. Bunlara örnek vermek gerekirse;

G. Rossini'nin 1804 yılında on iki yaşındayken üç günde yazdığı iki keman, viyolonsel ve kontrabas için, altı adet yaylı sonatı bulunmaktadır. Bu eserler Rossini'nin en iyi bilinen enstrümantel eserleri olup ayrıca üflemeli dördlüsü için de aranje edilmiştir. O dönemde Franz Anton Hoffmeister' da⁹⁵ solo kontrabas, keman, viyola ve viyolonsel için bir eser yazmıştır. (bkz. **Örnek 7**)

⁹⁵ Alman besteci, (1754 – 1812).

ÖRNEK 7: HOFFMEİSTER' IN SOLO KONTRABAS, KEMAN, VİYOLA VE VİYOLONSEL İÇİN YAZMIŞ OLDUĞU QUARTETİN SOLO KONTRABAS PARTİSİ, ÖLÇÜ 1-31.

Keman, viyola, viyolonsel, kontrabas ve piyano' dan oluşan quintet (beşli) grupları için romantik dönemde birçok eser yazılmıştır. Bunlardan en iyi bilineni, Franz Schubert'in⁹⁶ "La majör piyano beşlisi" dir. Diğer bir adı da " Alabalık " tır. (bkz. Örnek 8)

⁹⁶ Avusturyalı besteci, (1797 – 1828).

Cramer¹⁰³ ve Hermann Goetz¹⁰⁴ gibi bestecilerde aynı enstrüman grubu için eserler yazmıştır. Kontrabas, iki keman, viyola, viyolonsel ve piyano gibi altı enstrümandan oluşan enstrüman gruplarına ise, Felix Mendelssohn¹⁰⁵, Mikhail Glinka¹⁰⁶, Richard Wernick¹⁰⁷ ve Charles İves¹⁰⁸ önemli eserler yazmışlardır.

Daha büyük enstrüman gruplarına yazılmış eserler arasında Beethoven' ın da en iyi bilinen eserlerinden biri olan Op.20 Septet'i (yedili) vardır. Bu eser klarinet, korno, fagot, keman, viyola, viyolonsel ve kontrabas için yazılmıştır. Avusturya'nın soylu bir ailesinden gelen klarinet icracısı Ferdinand Troyer¹⁰⁹ bu eserden çok etkilenir ve Franz Schubert' e aynı enstrüman grubuna bir eser yazması için sipariş verir. Schubert, bu enstrüman grubuna bir keman daha ekleyerek “ D.803 Fa majör Oktet'i “ (Sekizli) yazar. Paul Hindemith' de¹¹⁰ kendi Oktet' tin de bu enstrüman grubunu kullanmıştır.

W.A. Mozart, on üç enstrüman kullandığı “ Gran Partita “ Serenatı isimli eserinde, on iki üflemeli enstümanın yanına kontrabası da eklemiştir. (Örnek 9) Çek besteci Bohuslav Martinu¹¹¹ ise beş üflemeli enstrümanın yanına keman, viyola, viyolonsel ve kontrabas' ı ekleyerek nonet (dokuzlu) grubu için bir eser yazmıştır.

---

¹⁰¹ Alman besteci (1784 – 1838).

¹⁰² Avusturyalı besteci ve orkestra şefi, (1808 – 1857).

¹⁰³ Alman besteci, (1771 – 1858).

¹⁰⁴ Alman besteci, (1840 – 1876).

¹⁰⁵ Alman besteci, orkestra şefi ve piyano icracısı, (1809 – 1847).

¹⁰⁶ Rus besteci, (1804 – 1857).

¹⁰⁷ Amerikalı besteci, Plutzer müzik ödülü sahibi, (1934 -).

¹⁰⁸ Amerikalı besteci, (1874 – 1954).

¹⁰⁹ (1780 – 1851)

¹¹⁰ Alman besteci, orkestra şefi ve müzik teorisyeni, (1895 – 1963).

¹¹¹ Çek besteci, (1890 – 1959).

ÖRNEK 9: MOZART "GRAN PARTITA" SERENATI, ÖLÇÜ 1-4

3991

SERENADE N° 10

für 2 Oboen, 2 Clarinetten, 2 Bassethörner, 4 Waldhörner,
2 Fagotte und Contrafagott oder Contrabass

Mozarts Werke.

von

Serie 9. N° 12.

W. A. MOZART.

(1., 2., 3. und 7. Satz Umarbeitungen eines i. J. 1768
componirten Quintetts für Streichinstrumente.)

Rösch. Verz. N° 361.

Componirt und ungearbeitet
angeblich im Jahre 1780.

Largo.

Oboe I.

Oboe II.

Clarinetto I in B.

Clarinetto II in B.

Corno di bassetto I.

Corno di bassetto II.

Corni in F.

Corni in B basso.

Fagotto I.

Fagotto II.

Contrafagotto o Contrabasso.

Largo.

Stich und Druck von Breitkopf & Härtel in Leipzig

W. A. M. 361.

Ausgegeben 1880.

4.1. Kontrabas Grupları

Tamamı kontrabalardan oluşan gruplar nadir de olsa bulunmaktadır. Birkaç besteci, bu küçük ya da büyük gruplar için düzenlemeler yapmıştır. Jacop Druckman¹¹², Robert Ceely¹¹³, Gunther Schuller¹¹⁴, James Tenney¹¹⁵, Frank Proto¹¹⁶, Jan Alm¹¹⁷, Joseph Lauber¹¹⁸, Bernhard Alt¹¹⁹, Erich Hartmann¹²⁰, Miloslav Gajdos¹²¹, Colin Brumby¹²² ve Theodore Albin Findeisen¹²³ dört kontrabas için eserler yazan bestecilerdendir. Bertold Hummel¹²⁴ sekiz kontrabas için “ Sinfonia Piccola “ adlı eseri yazmıştır. Galinka Ustvolkskaya¹²⁵ 1973 yılında bestelediği “ Composition No.2 Dies Irae “ isimli eseri, sekiz kontrabas, piyano ve tahta küp içindir. Jose Serebrier’in¹²⁶ 1986 yılında bestelediği “ Geroge ve Muriel ” adlı eseri, solo kontrabas, kontrabas orkestrası ve koro için yazmıştır. Gerhard Samuel’in¹²⁷ 1979 tarihinde yapmış olduğu bestesi olan “ What Of My Music ! “ isimli eser, soprano, vurmali çalgılar ve otuz kontrabas için yazılmıştır.

Aktif olan kontrabas orkestralarından bazıları aşağıda belirtilmiştir ;

1. Bassiona Amorosa (6 üye) (bkz. **Resim 23**)

2. L’Orchestre de Contrebasses (6 üye) (bkz. **Resim 24**)

¹¹² Amerikalı besteci, (1928 - 1996).

¹¹³ Amerikalı besteci, (1930 -).

¹¹⁴ Amerikalı besteci, (1925 -).

¹¹⁵ Amerikalı besteci, (1932 – 2006).

¹¹⁶ Amerikalı besteci ve kontrabas virtüözü, (1941 -).

¹¹⁷ Amerikalı kontrabas icracısı, bestecisi, (1955 -).

¹¹⁸ İsviçreli besteci, (1864 – 1952).

¹¹⁹ Belçikalı besteci, (1903 – 1945).

¹²⁰ Amerikalı besteci, (1920 -).

¹²¹ Çek kontrabas virtüözü ve bestecisi, (1948 -).

¹²² Avusturyalı besteci ve orkestra şefi (1933 -).

¹²³ Alman kontrabas virtüözü ve bestecisi (1881 – 1936).

¹²⁴ Alman besteci, (1925 – 2002).

¹²⁵ Rus besteci, (1919 – 2006).

¹²⁶ Uruguaylı besteci (1938 -).

¹²⁷ Amerikalı besteci, (1924 – 2008).

3. Bass Instinct (6 üye)
4. The Chicago Ensemble (5 üye)
5. The Bass Gang (4 üye)
6. London Double Bass Ensemble (6 üye)
7. Brno Double Bass Ensemble (14 üye)
8. Ball Devlet Üniversitesi Kontrabas grubu (12 üye)
9. London Double Bass Sound (10 üye)

Ayrıca “ Amarillo Bass Base “ isimli kontrabas grubu bir konserini 52 kontrabasla vermiştir. Kontrabas grupları için yayınlanan beste ve düzenlemelerin sayısı gün geçtikçe artmaktadır.

RESİM 23: “ BASSIONA AMOROSA “ İSİMLİ KONTRABAS GRUBU

RESİM 24: “ L’ORCHESTRE DE CONTREBASSES ” İSİMLİ KONTRABAS GRUBU

V. BÖLÜM

5. SOLO KONTRABAS

5.1. Klasik Kontrabas Repertuarı

Kontrabasin atalarından biri olarak kabul edilen violon, 18. yüzyılın başlarında çok popüler olmuştur. Bu dönemde birçok besteci bu enstrüman için solo eserler yazmıştır. Tarihte bilinen ilk kontrabas solisti de bu sırada ortaya çıkmıştır. Aynı zamanda besteci de olan Michel Pignolet de Monteclair Fransa'da doğdu, müzik eğitimini tamamladıktan sonra Paris Opera Orkestrası'nda kontrabas grup şefi olarak görev yaptı.

Kontrabas için bilinen ilk konçerto 1760 yılında Carl Ditters von Dittersdorf¹²⁸ ve Wenzel Pichl¹²⁹ tarafından Romanya, Oradea' da bestelenmiştir. 1763 yılında J. Haydn kontrabas için bir konçerto yazar fakat günümüze kadar gelemmez. Bu konçertonun muhtemelen Einsenstadt Kütüphanesi yangında kaybolduğu sanılmaktadır. (Brun, 2000, s.102)

ÖRNEK 10: J. HAYDN' IN 1763 YILINDA BESTELEDİĞİ KONTRABAS KONÇERTOSUNUN TEMASININ İLK İKİ ÖLÇÜSÜ. (YANGINDA TAMAMI KAYBOLDUĞU İÇİN, HAYDN' IN TEMA KATALOĞUNDA YER ALAN SADECE BU İKİ ÖLÇÜLÜK BÖLÜMÜ BİLİNMEKTEDİR.)

¹²⁸ Avusturyalı besteci ve keman icracısı, (1739 – 1799).

¹²⁹ Çek besteci ve orkestra şefi, (1741 – 1805).

Aynı dönemde kontrabas için konçerto yazan diğer besteciler arasında Johann Baptist Vanhal¹³⁰, Franz Anton Hoffmeister¹³¹, Leopold Kozeluch¹³², Anton Zimmermann¹³³, Antonio Capuzzi¹³⁴ ve Johannes Matthias Sperger¹³⁵ bulunmaktadır.

ÖRNEK 11: HOFFMEISTER'IN KONTRABAS İÇİN YAZMIŞ OLDUĞU KONÇERTO, BİRİNCİ BÖLÜM, ÖLÇÜ 1-60

¹³⁰ Bohemyalı besteci, (1739 – 1813).

¹³¹ Alman besteci, (1754 – 1812).

¹³² Çek besteci, (1747 – 1818).

¹³³ Avusturyalı besteci, (1741 – 1781).

¹³⁴ İtalya keman virtüözü ve bestecisi, (1755 – 1818).

¹³⁵ Kontrabas virtüözü ve bestecisi, (1750 – 1812).

ÖRNEK 12: DITTERSDORF' UN 1760' DA BESTELEĞİĞİ KONTRABAS KONÇERTOSUNUN İLK SAYFASI. (SOLO YİRMİ SEKİZİNCİ ÖLÇÜDEN BAŞLIYOR.)

1080

Tutti

mod.to

for.

pizz.

for.

for.

Solo for.

Tempo

Crescendo

ÖRNEK 13: SPERGER'İN KONTRABAS İÇİN YAZMIŞ OLDUĞU ON İKİNCİ KONÇERTONUN İLK SAYFASI. (PROF. KLAUS TRUMPF¹³⁶ UN DÜZENLEMESİDİR.)

Stimmung:

Konzert A-Dur für Kontrabaß
und Orchester (T 11)

Johann Matthias Sperge
(1750-1812)
Bearbeitung der Solostimme
Klaus Trumpf

Allegro
56 57 **Tutti**

Solo
60 *f* 65

8 b. *

75 4 80 *f* *p*

dolce 85

90 *f*² 95

¹³⁶ Alman kontrabas virtüözü, (1940 -)

Mozart, 1782 yılında, bas şan, kontrabas ve orkestra için “ Per Questa Bella Mano “, K.612 adlı eseri besteledi. Bu eserde her ne kadar yoğunluk şanda olsa da, solo kontrabas için de teknik ve çalınması çok zor pasajlar bulunmaktadır. Daha önce yazılmış olan eserlerin bestecileri her ne kadar dönemlerinin ünlü ve önde gelen müzisyenleri olsalar da, bu besteciler ne yazık ki günümüz dinleyiciler arasında pek bilinmemektedir. Bu eserin diğer bir özelliği ise, herkes tarafından tanınmış bir bestecinin kontrabas için yazdığı ilk kez eser olmasıdır. (bkz. Örnek 14)

ÖRNEK 14: MOZART' IN BESTELEDİĞİ BAS ŞAN, KONTRABAS VE ORKESTRA İÇİN “ PER QUESTA BELLA MANO “, K.612 ADLI ESERİN İLK SAYFASI

2 (224)

Mozart's Werke.

ARIE
„Per questa bella mano“
für Bass mit Begleitung des Orchesters und
mit obligatem Contrabass

Serie G.Nº 46.

W. A. MOZART.
Köch. Verz. Nº 612.

Componirt in Wien am 8. März 1781.

Andante.

Flauto.

Oboi.

Fagotti.

Corni in D.

Violino I.

Violino II.

Viola.

Contrabasso obligato.

Basso.

Violoncello e Contrabasso.

W. A. M. 612.

Angesehen 1781.

ÖRNEK 15: CAPUZZI' NİN 19.YÜZYILIN BAŞLARINDA YAZDIĞI KONTRABAS KONÇERTOSUNUN ÜÇÜNCÜ (SON) BÖLÜMÜNÜN İLK SAYFASI. BU KONÇERTOYU BESTECİ, O DÖNEMDE KONÇERTOYU İLK KEZ SESLENDİREN KAVALİER MARCANTONIO MONTENİGO ADINDAKİ İCRACIYA ADAMIŞTIR. ÖLÇÜ 1-48.7

Allegro ♩ = 104 Antonio Capuzzi

8 9

21

27 *cresc.*

32 *cresc.*

36

42

Friedrich Pischelberger¹³⁷, J. M. Sperger ve Josef Kampfer¹³⁸ gibi önde gelen kontrabas icracıları, 18. yüzyılın ortalarından sonuna kadar Viyana akordu kullanmışlardır. Daha sonraları, kontrabas için iki konçertosu bulunan Johann Hindle¹³⁹, dörtlü aralıklarla akort edilen çağdaş akort sistemini ilk kullanan başçı olmuştur. Bu durum kontrabasin tellerinin tınısını değiştirmiştir. Akort sisteminin değişmesi, enstrümanın gelişimi ve onun için yazılmış olan solo eserlerde bir dönüm noktası oluşturmuştur.

İtalya'dan Rusya'ya kadar her ülkede tanınan ünlü kontrabas virtüözü Domenico Dragonetti, kontrabas için on konçerto ile kontrabas ve piyano için birçok eser bestelemiştir. Aynı zamanda dörtlü akort sisteminin yaygınlaşmasında da çok etkili olan Dragonetti genelde üç telli enstrüman kullanmıştır.

Bu yüzyılda solistler arasında, sadece üst üç telin kullanımı yaygın olarak uygulanmaktaydı. Bu durum, tellerin enstrüman üzerine oluşturduğu gerilimden dolayı, üç telli kontrabasin tellerinin rezonansının (titreşiminin), dört telli kontrabalara göre daha iyi olması ile açıklanmıştır.

G. Rossini, Londra' da bulunduğu sırada arkadaşları Dragonetti ve viyolonsel icracısı Sir David Salomons için bir düet yazmıştır. Dragonetti aynı zamanda Beethoven'la da arkadaşı. Ünlü bestecinin evine yaptığı bir ziyarette, Beethoven'ın beşinci viyolonsel sonatını ona kontrabas ile icra etmiş ve ünlü besteci bundan çok etkilenerek piyanoya geçip Dragonetti'ye eşlik etmiştir. Bazı kaynaklar, Beethoven'ın senfonilerinde bu enstrümana zor ve teknik sololar yazmasını, bu ikilinin iyi arkadaşlığı ile yorumlamışlardır. (Brun, 2000, s.98)

¹³⁷ Kontrabas virtüözü, (1741 – 1813).

¹³⁸ Çek kontrabas virtüözü, (1735 – 1775).

¹³⁹ Slovak kontrabas virtüözü ve bestecisi, (1792–1862).

**ÖRNEK 16: G. ROSSINI' NİN VİYOLONSEL VE KONTRABAS İÇİN YAZMIŞ OLDUĞU
ESERİN İLK SAYFASI, ÖLÇÜ 1-41**

Allegro

Violoncello

Double Bass

p cresc.

p cresc.

5

10

mp

16

21

26

p

32

38

ÖRNEK 17: DOMENICO DRAGONETTI' NİN KONTRABAS İÇİN YAZMIŞ OLDUĞU EN ÜNLÜ KONÇERTOSU. KONÇERTONUN TONU ORJİNALİNDE LA MAJÖR' DÜR FAKAT ENSTRÜMAN SOLO AKORTA ÇEKİLDİĞİ İÇİN (FA DİYEZ, Sİ, Mİ, LA) BİR TON AŞAĞIDAN YAZILMIŞTIR. EŞLİK NORMAL TONUNDADIR. ÖLÇÜ 1-47

I

D. Dragonetti (1763-1846)

Allegro moderato

9 *f*

15 *cresc.*

17 *ff* 3

23

27 *p*

31 *cresc.*

33

36 *f* 3

42 *a tempo* *mf*

45 *cresc.*

ÖRNEK 18: D. DRAGONETTI' NİN SOLO KONTRABAS VE PİYANO İÇİN YAZMIŞ OLDUĞU
 "GRANDE ALLEGRO" İSİMLİ PARÇASININ İLK SAYFASI, ÖLÇÜ 1-78.

Grande Allegro

ALLEGRO CONTRA BASSO SOLO DOMENICO DRAGONETTI

The musical score is written on ten staves in bass clef with a key signature of one flat (B-flat). It features various musical notations including dynamics (f, p, cresc.), articulation (accents, slurs), and performance instructions like "var. Dilett. Var." and "V. II.". There are several handwritten annotations in blue ink, including a circled "ALLEGRO" at the top left, a circled "Cresc." in the middle, and various fingerings and slurs throughout the piece. The score ends with a double bar line and the number "11" below it.

On dokuzuncu yüzyılın ortalarına doğru, solo kontrabas tarihinin en büyük bestecilerinden biri olarak kabul edilen İtalyan Giovanni Bottesini dikkatleri üzerine çekmeye başlamıştır. Bottesini iyi bir kontrabas solisti olmanın yanı sıra, aynı zamanda opera şefi ve besteciydi. Kontrabas icrası ve besteleri o kadar ileri düzeydeydi ki, o dönemde kendisinden “ Kontrabasin Paganini’ si “ olarak söz edilmekteydi. Ancak sanatçının kontrabas için bestelediği eserler çok zordu. Tuşenin en üst bölgesinden, en aşağı bölgesine, hatta köprünün yanında olan flageolet¹⁴⁰ seslere uzanan atlayışlarından dolayı, eserleri çoğu kontrabas icracısı tarafından zor çalınır hatta çalınamaz olarak tanımlanmaktaydı. Ancak 20. yüzyılının ortalarından sonra Avrupa’ da kontrabas solistlerinin artması ve icra tekniğinin gelişmesi ile birçok solist bu eserleri sıklıkla çalmaya başladı.

Josef Hrabe¹⁴¹, Franz Simandl, Ludwig Manoly¹⁴², Adolf Misek¹⁴³, Theodore Albin Findeisen gibi Prag okulu bas icracıları, gerek eğitim anlayışlarıyla gerekse kontrabasa yazdıkları metotlarla, 19. yüzyılın sonlarında icra tekniğini çok ileriye götürmüşlerdir. (bkz. **Örnek19**)

---

¹⁴⁰ Yaylı enstrümanlarda belli pozisyonlarda, tele bastırılmadan, sadece dokunarak çıkartılan ses.
<http://www.traditionalmusic.co.uk/violin-playing/violin-playing%20-%200164.htm>

¹⁴¹ Çek kontrabas virtüözü, (1816 – 1870).

¹⁴² Macar kontrabas virtüözü, (1855 – 1932).

¹⁴³ Çek kontrabas virtüözü ve bestecisi (1875 – 1955).

ÖRNEK 19: FRANZ SİMANDL'İN YAZDIĞI "30 ETÜT" İSİMLİ EĞİTİM KİTABINDAN ON YEDİ NUMARALI ETÜT. ÖLÇÜ 1-39

17. *Tempo di Polacca. ♩ = 88.*

Cantabile.

ÖRNEK 20: G. BOTTESINI' NİN YAZMIŞ OLDUĞU İKİNCİ KONTRABAS KONÇERTOSUNUN İLK SAYFASI. ÖLÇÜ 1-38

3

CONCERTO
in b minor
for String Bass and Piano

* Solo tuning:

Edited by
LUCIO BUCCARELLA

STRING BASS

GIOVANNI BOTTESINI
(1821-1889)

Allegro moderato

p

8 *cresc.*

11 *p*

15 *cresc.*

19 *p*

23 *f*

27 *p*

30 *f*

33 *p* *cresc.* *f*

36

* Play one octave higher throughout. Orchestral materials on rental.

ÖRNEK 21: A. MİSEK KONTRABAS SONATI NO.2 OP.6 . ÜÇÜNCÜ BÖLÜM, ÖLÇÜ 1-79

8

3. Furiant

Allegro energico. (♩ = 72.)

f

30 rubato

f sempre

ff

p dolce ed espress.

mp

f

mf

Solo kontrabas için 20. yüzyıl, repertuar ve enstrümanın gelişimi açısından en ileriye gidildiği dönem olmuştur. Bu durumda, özellikle bağırsak tellerden, çelik tel kullanımına geçilmesinin önemli katkıları olmuştur. Bu yüzyılda, Rusya'daki Bolşevik hareketi nedeni ile Amerika'ya göç edip, Boston Filarmoni Orkestrası şefi olan Sergei Koussevitzky¹⁴⁴, solo kontrabasının gelişimi için çok önemli katkılarda bulunmuş olup, lider rolünü üstlenmiştir.

Koussevitzky, kontrabas için eser yazmak dışında birçok eseri de bu enstrüman için uyarlamıştır. Bu uyarlamalar sayesinde kontrabas daha solo bir kimlik kazanmış ve pek çok bestecinin dikkatini çekip, bu enstrüman için eser yazmaya teşvik etmiştir. Bu nedenle 20. yüzyılın ilk çeyreğinden sonra kontrabas için birçok yeni eser yazılmaya başlanmıştır. (bkz. **Örnek 22 ve 23**)

Örnek olarak ;

1. Nikos Skalkottas - Kontrabas Konçertosu (1942)
2. Eduard Tubin - Kontrabas Konçertosu (1948)
3. Paul Hindemith - Kontrabas Sonatı (1949) (bkz. **Örnek 24**)
4. Reinhold Gliere – Kontrabas ve Piyano için Tarantella ve İntermezzo Op.9
5. Lars – Erik Larsson Kontrabas Konçertinosu (1957) (bkz. **Örnek 25**)
6. Zoltan Gardonyi – Kontrabas ve Piyano İçin Sonat (1957) (bkz. **Örnek 26**)

---

¹⁴⁴ Rus kontrabas virtüözü, bestecisi ve şefi, (1874 – 1951).

7. Julien-François Zbinden – Kontrabas, Viyolonsel ve Orkestra için Divertimento (1958) (bkz. **Örnek 27**)
8. Gunther Schuller Kontrabas Konçertosu (1962)
9. Paul Breuer – Kontrabas ve Piyano İçin Sonatin (1966) (bkz. **Örnek 28**)
10. Hans Werner Henze Kontrabas Konçertosu (1966) (bkz. **Örnek 29**)
11. Stephen Fisher – Solo Kontrabas İçin Konser Parçası (1968) (bkz. **Örnek 30**)

ÖRNEK 22: G. F. HAYDN SOL MİNÖR VIYOLONSEL SONATI' NIN BESTECİ AUGUST LINDNER¹⁴⁵ TARAFINDAN KONTRABASA UYARLANMIŞ HALİ. İKİNCİ BÖLÜM, ÖLÇÜ 1-12

Allegro

f

Cmf

p

p

p

cresc.

cresc.

mf

f

13

PWM - 2740

¹⁴⁵ Alman viyolonsel virtüözü ve bestecisi, (1820 -1878).

ÖRNEK 23: GIOVANNI BATTISTA PERGOLESİ' NİN¹⁴⁶ BESTELEDİĞİ FA MAJÖR
VİYOLONSEL SONATI. PROF. KLAUS TRUMPF TARAFINDAN KONTRABASA
UYARLANMIŞ VE TONALİTESİ BİR TON TIZLEŞTİRİLEREK SOL MAJÖR YAPILMIŞTIR.
BİRİNCİ BÖLÜM, ÖLÇÜ 1-8.

Sonate
für Kontrabaß und Klavier / Cembalo
(nach der Sinfonia F-Dur für Violoncello und Basso continuo)

Giovanni Battista Pergolesi
bearbeitet und herausgegeben von Klaus Trumpf

I

Comodo

¹⁴⁶ İtalyan bestecisi ve keman virtüözü, (1710 – 1736).

ÖRNEK 25: LARS – ERIK LARSSON' UN¹⁴⁷ 1957' DE YAZDIĞI KONTRABAS
KONÇERTOSU' NUN İLK SAYFASI. ÖLÇÜ 1-93

CONCERTINO
för kontrabas och stråkorkester
(for Basso and String Orchestra)
op. 45 nr 11

CONTRABASSO
(Transp.)

Ballad: Moderato (♩ = c: a 84) Lars - Erik Larsson

The musical score is written for a single contrabass player. It begins with a 5-measure introduction in the bass clef, marked *f*. The first staff contains measures 1-8, with dynamics *f*, *mf*, and *p*. The second staff contains measures 9-16, with dynamics *f*, *mf*, and *p*. The third staff contains measures 17-24, with dynamics *f* and *mf*. The fourth staff contains measures 25-32, with dynamics *f* and *mf*. The fifth staff contains measures 33-40, with dynamics *f* and *mf*. The sixth staff contains measures 41-48, with dynamics *f* and *mf*. The seventh staff contains measures 49-56, with dynamics *f* and *mf*. The eighth staff contains measures 57-64, with dynamics *f* and *mf*. The ninth staff contains measures 65-72, with dynamics *f* and *mf*. The tenth staff contains measures 73-80, with dynamics *f* and *mf*. The eleventh staff contains measures 81-88, with dynamics *f* and *mf*. The twelfth staff contains measures 89-93, with dynamics *f* and *mf*.

¹⁴⁷ İsveçli besteci, (1908 -1986).

ÖRNEK 26: ZOLTAN GARDONYI' NİN¹⁴⁸ 1957 YILINDA YAZDIĞI, KONTRABAS VE PİYANO İÇİN OLAN SONATIN İLK SAYFASI. ÖLÇÜ 1-15

SONATE
für Kontrabass und Klavier (1957)
"Il serio ed il giocoso"

I. Zoltán Gárdonyi
(1906 - 1986)

Andante serio (♩ = 72)

4

8

12

¹⁴⁸ Macar besteci, (1906 – 1986).

ÖRNEK 28: PAUL BREUER'İN 1966 YILINDA BESTELEDİĞİ, KONTRABAS VE PİYANO İÇİN SONATIN'IN İLK SAYFASI. ÖLÇÜ 1-36.

2

Sonatine
für Kontrabass und Klavier

I

Paul Breuer

Allegro ma non troppo

giocoso

f

7

mf

f

12

mf

pizz.

17

arco

mf

22

25

mp

29

pp

33

Günümüzün en ünlü kontrabas icracılarından olan Gary Karr ve Bertam Turetzky,¹⁵¹ 1960' li yıllarda kontrabas repertuarını daha da geliştirmişlerdir. Bu iki icracı için besteciler yüzlerce eser yazmıştır. (bkz. **Örnek 29 ve 30**)

Geçtiğimiz son yarım yüzyılda, küreselleşmenin sonucu olarak, teknoloji ve her türlü iletişim araçlarının artması ile sosyal ve mesleki dernekler dönemi başlamıştır. Gelişmiş birçok ülkede kontrabas sanatçılarının bir araya geldiği, eğitim aldığı ve performanslarını sergilediği dernekler kurulmuştur. Bu dernekler düzenledikleri etkinlikler ile kontrabas icracılarının gelişmelerine yardımcı olmaktadır. İlk olarak G. Karr, 1967 yılında Uluslar Arası Basistler Derneği'ni kurmuştur ve aynı isimde olan dergiyi yayınlamaya başlamıştır. Bu dernek her sene kontrabas için bir beste yarışması düzenlemekte ve kontrabas repertuarına yeni eserler kazandırmaktadır.

Bu çalışmaların sonucunda, 1970' li yıllara gelindiğinde kontrabas için birçok yeni eser yazıldı. Bunlardan bazıları ;

1. Mieczyslaw Weinberg – Kontrabas Sonatı (1971)
2. Giacinto Scelsi – Kontrabas için “ Nuits ” isimli iki tane parça (1972)
3. Nino Rota – Kontrabas ve Orkestra için divertimento (1973)
4. Vincent Persichetti – Kontrabas için Parable XVII, Op. 131 adlı parça (1974)
5. Jean Françaix – Kontrabas Konçertosu (1975)
6. Sofia Gubaidulina – Kontrabas ve Piyano için Sonat (1975)

---

¹⁵¹ Amerikan kontrabas virtüözü, (1938 -)

7. Geza Frid – Saint-SAENS’ ın “ Hayvan Karnavalı “ adlı eserin “ Fil “ adlı bölümü üzerine kontrabas ve yaylı orkestrası için çeşitlemeler (1977)
8. Einojuhani Rautavaara – Angel Of Dusk (Alaca Karanlık Meleği) isimli parça (1980)
9. Gian Carlo Menotti – Kontrabas Konçertosu (1983)
10. Sylvano Busotti – “ Naked Angel Face ” (Çıplak Melek Yüzü) adlı kontrabas parçası (1983)
11. Christopher Rouse – Kontrabas Konçertosu (1985)
12. Lowell Lieberman – Kontrabas ve Piyano için sonat (1987)
13. Henry Brant - Ghost Nets (Hayalet Ağları) isimli parça (1988)
14. Pascal Dusapin – “ İn et Out “ isimli solo kontrabas eseri (1989)
15. Chester Biscardi – “ Companion “ isimli kontrabas ve piyano için parça (1989) (bkz. **Örnek 31**)
16. Friedrich K. Wanek – Kontrabas ve Piyano için Sonat (1990) (bkz. **Örnek 32**)
17. Karim Haddad – “ Ce Qui Dort Dans l’Ombre Sacree “ (Kutsal Gölgede Uyuyan Biri) isimli kontrabas parçası (1996)

18. Erkki-Sven Tüür – “ Symbiosis “ Kontrabas ve Keman için Solo eser. (1996) (bkz. **Örnek 33**)

19. Fred Jonny Berg – Kontrabas ve Piyano için Sonat No.1 (1999) (bkz. **Örnek 34**)

21. yüzyılda ;

20. Kalevi Aho – Kontrabas Konçertosu (2005)

21. John Harbison - Kontrabas Konçertosu (2006)

22. Renaud Garcia Fons – “ Berimbass “ isimli kontrabas parçası (2006) (bkz. **Örnek 35**)

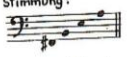
23. Andre Previn – Keman ve Kontrabas için Konçerto (2007)

ÖRNEK 29: H. W. HENZE' NİN¹⁵² 1966 YILINDA ÜNLÜ KONTRABAS VIRTÜÖZÜ GARY KARR İÇİN BESTELEDİĞİ KONTRABAS KONÇERTOSU' NUN İLK SAYFASI. ÖLÇÜ 1-43

Concerto per Contrabbasso ed orchestra

Hans Werner Henze
(1966)

Eingerichtet von
Georg Hörtnagel

Stimmung:

I

Moderato cantabile (♩ = 60)

4

8

11

17

22

28

34

40

string. - - - - - Più mosso (♩ = 72)

¹⁵² Alman besteci, (1926 -)

ÖRNEK 30: S. FISHER'İN 1968 YILINDA, B. TURETZKY İÇİN BESTELEMIŞ OLDUĞU SOLO KONTRABAS PARÇASI. ÖLÇÜ 1-17

to Bertram Turetzky

Concert Piece

for Double Bass Solo

duration: ca. 10 minutes

STEPHEN FISHER

mf < *ff* > *mf*   *mp*   *pp*   *p* < *mf* > *pp*

v.   n.v.

5 *mf* < *ff* > *ff* < *fff* > *fff*   *pp* < *mf* >   *f* < *ff* >

v. → m.v.

8 *mf*   *mp*   *mf*   *f*   *mp*   *mf*   *mp*

11 *pp* < *ff* > *pp* < *ff* > *mf* < *ff* >   *mf*   *fff*   *ff*   *f*   *mp*   *mf*   *mp*   *p*

n.v. → v. v.   v. → m.v.

14 *mp*   *f*   *p*   *mp*   *mf*

v. → n.v.

16 *mp*   *mf*   *mp*   *mf*   *f*   *mf*   *mp*

v.   v.   n.v.

ÖRNEK 32: FRIEDRICH K. WANEK' IN¹⁵⁵ 1990 YILINDA BESTELEMİŞ OLDUĞU
KONTRABAS VE PİYANO İÇİN SONAT' IN İLK SAYFASI. ÖLÇÜ 1-46

Kontrabaß

Sonate
für Kontrabaß und Klavier
(1990)

Friedrich K. Wanek
1929-1991

I.

Scordatura:

ca. 56

Klav.

ppp espr.

11

poco agitato
sehr genau artikuliert

17

p *f* *mf* *p* *ff*

21

mf *f* *mp* *f* *mf* *f* *ff*

24

ff *f* *mf* *f* *mf* *f* *ff*

27

f *ff* *fff* *mf* *ff*

30

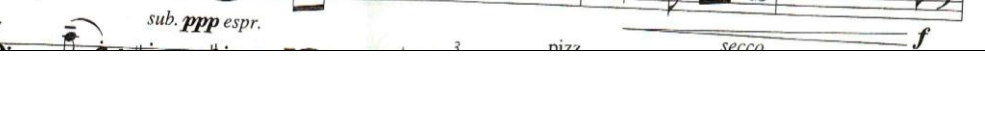
ff *f* *f* *f* *f*

36

mf *mf* *fff*

42

mf *fff*

47

sub. ppp espr. *pizz* *secco* *f*

¹⁵⁵Romanyalı besteci, (1929 – 1991).

ÖRNEK 33: ERKİİ-SVEN TÜÜR'ÜN¹⁵⁶ 1996 YILINDA SOLO KEMAN VE KONTRABAS İÇİN BESTELEMİŞ OLDUĞU "SYMBIOSIS" İSİMLİ ESERİN İLK SAYFASI. BESTECİ BU ESERİ KEMAN VİRTÜÖZÜ HELGE SLAATTO'YA¹⁵⁷ VE KONTRABAS VİRTÜÖZÜ FRANK REINECKE'YE¹⁵⁸ ARMAĞAN ETMİŞTİR. ÖLÇÜ 1-13

Helge Slaatto und Frank Reinecke gewidmet

Symbiosis

für Violine und Kontrabaß

Erkki-Sven Tüür
(*1959)

♩ = 65

Violino

Contrabbasso

sul pont. senza vibr. → ord.

pp → *mp* → *pp*

[harmonics gliss.]

al niente

7

V-no

C-b.

f subito → *p* → *pp*

gliss. poco a poco

f subito → *p*

sul pont. → ord.

††† (on the bridge!)

9

V-no

C-b.

p → *mp* → *pp*

al niente

pp → *mp* → *ppp*

gliss.

¹⁵⁶ Estonyalı besteci, (1959 –)

¹⁵⁷ Norveçli keman virtüözü, (1952 -)

¹⁵⁸ Alman kontrabas virtüözü, (1960 -)

ÖRNEK 34: FRED JONNY BERG' İN¹⁵⁹ 1999 YILINDA YAZDIĞI " KONTRABAS VE PİYANO İÇİN SONAT NO. 1 OP.53 " ÜN İLK SAYFASI. ÖLÇÜ 1-16.

The image displays the first page of a musical score for Fred Jonny Berg's Sonata No. 1 for Contrabass and Piano, Op. 53. The score is written for two staves: the upper staff is for the piano (right hand) and the lower staff is for the contrabass. The music is in 3/4 time and begins with a tempo marking of $\text{♩} = 85$. The piano part features a complex, rhythmic melody with frequent triplets and quintuplets, often spanning across bar lines. The contrabass part provides a steady accompaniment with chords and single notes. The score is marked with dynamics such as *mf* and *ff*. The first system is labeled with a large 'I' at the top center. The page number '1' is also visible at the top center. The score is divided into four systems, with measure numbers 5, 9, and 13 indicated at the beginning of the second, third, and fourth systems respectively.

¹⁵⁹ Amerikalı besteci, (1973 -)

ÖRNEK 35: FRANSIZ KONTRABAS VİRTÜÖZÜ RENAUD GARCIA-FONS' UN¹⁶⁰ 2006 YILINDA, SOLO KONTRABAS, GİTAR VE PERKÜSYON İÇİN BESTELDİĞİ “ BERİMBASS “ İSMİNDEKİ ESERİ.

Berimbass Renaud Garcia-Fons

$\text{♩} = 210$
Contrebasse

1 *Pizz* 5

$\text{♩} = 210$
DrumSet

Guitare *Thème*

9

Contrebasse

DrumSet

Guitare

13

Contrebasse

DrumSet

Guitare

¹⁶⁰ Fransız kontrabas virtüözü, bestecisi, (1962 -)

5.2. Klasik Kontrabas Repertuarını Oluşturan, Geliştiren Besteciler ve İcracılar

5.2.1. Michel Pignolet de Monteclair (1666–1737)

Fransa' nın Haute-Marne Şehrinin Chaumont Kasabasında doğdu. Monteclair, bilinen ilk kontrabas solisti olarak tarihe geçmiştir. Fakir bir dokuma ustasının çocuğu olan Monteclair, dokuz yaşında Langres Katedrali'nin koro okuluna başladı. 1687 yılında Paris'e gitti ve Opera Orkestrasında bas keman çalmaya başladı. Bu sırada Jean-Baptiste Moreau¹⁶¹ ile kompozisyon çalıştı. Vaudemont Prensi'nin sarayına 17. yüzyılın sonlarında müzik eğitmeni olarak girdi. Prens ve ailesiyle sıkça seyahat etti. Bir İtalya seyahatinde orkestralarda kullanılan kontrabasları gördükten sonra bu enstrümanlardan aldı ve Fransa'da kendi çaldığı orkestrada kullanmaya başladı. Otuz yıl Paris Opera Orkestrası'nda kontrabas grup şefliği yaptı.

Monteclair aynı zamanda kemanda çalmaktaydı. Bu enstrüman için bir eğitim kitabı yazdı. 1737'de çalışmayı bıraktı ve aynı sene St. Denis' de öldü. Eserleri arasında kontrabas ve flüt için düetler, iki keman ve kontrabas için yazılmış altı sonat ve birçok opera bulunmaktadır.¹⁶²

5.2.2. Jan Dismas Zelenka (1679-1745)

Bohemya'nın Lannowicz Kasabasında doğdu. Babası org icracısı ve öğretmendi. Müzik eğitimini Prag'ta bulunan Clementinum isimli Katolik okulunda aldı. Bu okulda okuduğu süre boyunca violon çaldı ve ilk bestelerini bu dönemde yaptı. Daha sonraları imparatorluk valisi olan Baron Hartig'in hizmetine girdi.

¹⁶¹ Fransız besteci, (1656 -1733).

¹⁶² Michel Pignolet de Montéclair,(Çevrimiçi) <http://www.manteau.de/michel.html> 02.06.2012

Dresden Kraliyet Orkestrası'na, 1710 yılında kontrabas sanatçısı olarak alındı. 1715 yılında kraliyet bestecisi ve şefi Johann Joseph Fux ile çalışmak için Viyana'ya gitti. 18 ay Viyana'da kaldıktan sonra 1719 'da Dresden'e geri döndü. Dresden Sarayı'nın Baş Besteci'si olan Johann David Heinichen'in yardımcısı olarak görev aldı. 1729 yılında Heinichen'in ölmesiyle “ Baş Besteci “ konumuna yükseldi. Ömrünün sonuna kadar bu görevi sürdürdü. Zelenka çok sayıda kilise müziği besteledi ancak kontrabas için hiçbir eser yazmadı.¹⁶³

RESİM 25: JAN DİSMAS ZELENKA

¹⁶³ “ Some Virtuosi of the Double Bass “, *The Strad*, Cilt: 19, Sayı: 217, Mayıs, 1908. s. 11

5.2.3. Franz Anton Weber (1734-1812)

Almanya'nın " Zell im Wiesental " şehrinde doğdu. Ünlü besteci Carl Maria von Weber'in babasıdır. Weber kontrabas ve viyola virtüözüydü ve aynı zamanda askerdi. Yıllarca müzisyenliği ve askerliği beraber yürüttü. Manheim ve Köln'de çalıştı. 1757 yılında Rossbach savaşına katıldı ve bu savaşta yaralandı. Bir süre Hildesheim şehrinde kalsa da, daha sonradan kontrabas ve viyola çalarak ülkeyi dolaşmaya başladı. Viyana, Lübeck ve Eutin şehirlerinde şeflik yaptı. Manheim'da öldü.¹⁶⁴

RESİM 26: FRANZ ANTON WEBER

5.2.4. Karl Ditters von Dittersdorf (1739-1799)

Viyana'nın Mariahlif Kasabasında doğdu. Babası Avusturya Kraliyet Ordusu'nda terzi olarak çalışıyordu. Ailesinin maddi durumu iyi olduğu için müziğe altı yaşında özel keman dersleri alarak başladı. Daha sonra Katolik okuluna girerek burada keman derslerine devam etti. Ayrıca burada kompozisyon dersleri aldı. Çok geçmeden Benedictine Kilisesi'nin orkestrasına girdi. O dönem bestelediği eserler

¹⁶⁴ " Some Virtuosi of the Double Bass ", *The Strad*, Cilt: 19, Sayı: 217, Mayıs, 1908. s. 15

sayesinde birçok kişinin dikkatini çekti. 1761’ de İmparatorluk Tiyatrosu’nda keman çalmaya başladı ve bir yıl sonra bu orkestrada şef oldu. 1764 yılında Piskopos Adam Patachich’in sarayında “ Baş Besteci “ oldu. Sonraki yıl aynı görevle Breslau şehrinin Başpiskoposu Philip Gotthard’ın sarayına alındı. Aynı zamanda müzik öğretmenliği de yapan Dittersdorf’un en ünlü öğrencisi Johann Baptist Vanhal’dir.

RESİM 27: CARL DİTTERS VON DİTTERSDORF

Yakın arkadaşları olan J. Haydn, W.A. Mozart ve öğrencisi Vanhal ile 1785 yılında yaylı quartet’i (dörtlüsü) oluşturarak ve bir konser verdiler. Bu konserde Haydn ve Dittersdorf keman, Mozart viyola, Vanhal viyolonsel çaldı. Gotthard’ın sarayında çalıştığı 29 yıldan sonra, 1794’de Baron İgnaz von Stillfried, onu Güney Bohemya’daki kalesine davet etti ve ömrünün sonuna kadar burada yaşadı. Yaşamı boyunca kontrabas için üç konçerto ve 2 sonat, yaklaşık 120 tane senfoni, oratoryolar, oda müziği eserleri, piyano parçaları ve diğer birçok enstrüman için konçerto ve sonatlar yazmıştır¹⁶⁵

¹⁶⁵ Carl Ditters von Dittersdorf,
http://www.naxos.com/person/Carl_Ditters_von_Dittersdorf/27161.htm 20.05.2012

5.2.5. Johann Matthias Sperger (1750-1812)

Bohemya'nın Valtice şehrinde doğdu. Ailesi çiftçilik yapıyordu. Yaşadığı şehir, o dönemin en önemli müzik merkezlerinden biriydi. Çocukluğundan itibaren müziğin içinde olan Speger, küçük yaşlarda kontrabas öğrenmeye başladı. Sperger'in kontrabası beş telliydi ve “ fa, la, re, la ” şeklinde akort ediyordu. Sperger, aynı zamanda besteciliğe de çok meraklıydı. Bu nedenle 1767 yılında besteci Johann Georg Albrechtsberger' le¹⁶⁶ kompozisyon çalışmak için Viyana'ya gitti. İki yıl sonra kompozisyon derslerini bitirdikten sonra virtüöz Friedrich Pischelberger ile kontrabas çalışmaya başladı.

Sperger, 1777 yılında Başpiskopos Joseph P. Batthyany'nin Bratislava'da ki orkestrasına girdi. Bu orkestrayı o dönemde Anton Zimmermann yönetmekteydi. İcra yeteneği ile Zimmermann'ı o kadar etkiledi ki ünlü besteci ona bir kontrabas konçertosu yazdı. Ancak orkestra 1783 yılında kapandı. Bu orkestrada çalıştığı altı yıl boyunca on sekiz senfoni, yedi kontrabas konçertosu, flüt ve viyola için konçertolar yazdı. Aynı yıl Avusturya'nın bir bölgesi olan Burgenland'de Erdödy Kontu'nun sarayında çalışmaya başladı. Bu sarayda üç yıl boyunca müzisyenlik yapan Sperger, Kontun ölmesiyle işsiz kalarak hayatının en zor dönemini yaşadı.

Bir süre Viyana'da nota kopyalama atölyesinde çalıştı. Aynı zamanda sürekli yeni besteler yapıp, kendisini işe almaları ümidiyle bunları zengin insanlara göndermekteydi. Ancak hiçbir cevap alamayınca 1787 yılının Aralık ayında turneye çıkmaya karar verdi. Bu turnenin amacı kendini soylu kişilere dinletip, iş bulabilmektir. Aynı yıl Viyana Sarayı'nın müzisyeni Johann Friedrich Reichard¹⁶⁷, kendisi için Schwerin Dükü Friedrich Franz'a, tavsiye mektubu yazdı. Bu mektuptan sonra saraya çağrıldı ve burada bir konser verdi. Bu konser Dükü çok etkilemiş olmakla beraber, sarayda kadrolu iki tane kontrabasçı olduğu için Sperger'i işe alamadı.

¹⁶⁶ Avusturyalı besteci ve müzik eğitmeni, (1736 – 1809).

¹⁶⁷ Alman besteci (1752 – 1814)

RESİM 28: JOHANNES MATTHIAS SPERGER

Schwerin şehrinden ayrılan Sperger, konserler vererek ülkeyi dolaşmaya devam etti. Bu dönemde Schwerin Dükü'ne üç tane senfoni yazdı. Viyana'ya geri döndüğünde, Dük onu saraya aldı. Bu sarayda 23 yıl yaşadıktan sonra 1812 yılında öldü. Sperger çok üretken bir besteci idi. Bestelerinin arasında, 18 kontrabas konçertosu, kontrabas için çok sayıda sonat, 44 senfoni, şan için birçok eser ve diğer enstrümanlar için konçertoları bulunmaktadır. (Brun, 2000, s.267 - 268)

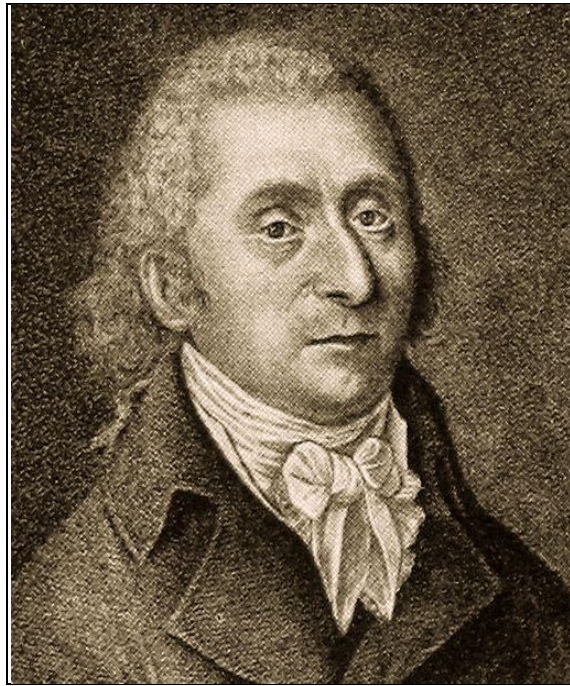
5.2.6. Franz Anton Hoffmeister (1754-1812)

Almanya' nın Rottenburg şehrinde doğdu. 14 yaşındayken ailesi tarafından hukuk eğitimi alabilmesi için Viyana'ya gönderildi. Ancak müziğe olan tutkusu yüzünden eğitimini yarıda bırakarak müzik eğitimi almaya başladı. 1780 yılında Viyana'nın en popüler bestecisi olmakla kalmayıp aynı zamanda 1785 yılında Viyana'nın ilk müzik matbaasını kurdu. O dönem gerek kendisinin, gerekse Haydn, Mozart, Beethoven gibi birçok ünlü bestecinin eserleri bu matbaada basıldı. Yazdığı

eserler arasında 3 kontrabas konçertosu, 8 opera ve 50 den fazla senfoni bulunmaktadır. Ayrıca diğer enstrümanlar için de çok sayıda konçerto, şarkılar ve oda müziği parçaları bulunmaktadır.¹⁶⁸

RESİM 29: FRANZ ANTON HOFFMEISTER

5.2.7. Karl Gottfried Wilhelm Wach (1755-1833)

Almanya'nın Löbau şehrinde doğdu. Kendi döneminin en ünlü kontrabas solistlerinden biriydi. Öğrencilik yıllarında Leipzig'e taşındı. Genç yaşlarda olmasına rağmen gösterdiği başarılarından dolayı "Gewandhaus Senfoni Orkestrası"na alındı. Gerçekleştirdiği solo ve oda müziği konserleri ile şehirde tanınan ve saygı duyulan biri oldu. Ömrünün sonuna kadar aynı orkestrada çalışan Wach, 1833 yılında Leipzig'de öldü.¹⁶⁹

¹⁶⁸ Hoffmeister, (Çevrimiçi)

http://www.mozartforum.com/Contemporary%20Pages/Hoffmeister_Contemp.htm

02.06.2012

¹⁶⁹ Halfpenny, Eric, *a.g.e.* s. 42

5.2.8. John Philpot (1759-1843)

İngiltere'nin Bath şehrinde doğdu. Bu şehirde bulunan orkestralarda Elli yıl boyunca kontrabas grup şefi ve orkestra solisti olarak çalıştı. Çoğu kişi onu Dragonetti ile kıyasladı. İlginç olarak, bilinenin aksine bazıları Philpot'un daha iyi olduğunu düşünmekteydi. Philpot Avrupa'nın en iyi orkestralarından ve büyük şehirlerdeki birçok okuldan iyi iş teklifleri almış olsa da, o hiçbir zaman Bath'dan ayrılmayı düşünmedi. 1843 yılında bu şehirde öldü.¹⁷⁰

5.2.9. Joseph Augustin Gurrlich (1761-1817)

Polonya'nın Munsterberg şehrinde doğdu. Ailesi din eğitimi alabilmesi için onu Breslav şehrinde bulunan Katolik okuluna gönderdi. Ancak müziğe olan sevgisi yüzünden bu okuldan ayrıldı ve müzik eğitimi almaya başladı. Genç yaşlarda St. Hedwigs katedralinde org icracısı oldu. Ancak daha sonra kendini kontrabas çalmaya adadı ve saray orkestrasına alındı. En verimli döneminde Berlin'de öldü. Birçok opera, bale ve sözlü şarkı besteledi. Ancak kontrabas için bestesi yoktur.

5.2.10. Domenico Dragonetti (1763-1846)

İtalya'nın Venedik Şehrinde fakir bir ailenin çocuğu olarak dünyaya geldi. Babasının asıl işi berberlikti. Ancak bazı balolarda amatör olarak gitar ve kontrabas çalmaktaydı. Müziğe babasının gitarını çalarak başladı. Henüz 11 yaşındayken babasının yerine çalmak için bir baloya gitti ve dinleyicilerin büyük beğenisini kazandı. Aynı zamanda enstrüman tamiri de yapmaya başladı. Tamirlerden biriktirdiği para ile o dönem Venedik'te yaşayan ve dönemin en iyi kontrabasçısı olan Michele Berini'den ders almaya başladı.

---

¹⁷⁰ "Some Virtuosi of the Double Bass", *The Strad*, Cilt: 19, Sayı: 217, Mayıs, 1908. s. 17

On bir dersten sonra Berini daha fazla bir şey öğretemeyeceğine karar verdiği için dersleri bitirdi. Bu sırada keman icracısı Nicola Mestrino ile tanıştı. Bu ikili kısa sürede dost oldular. Bu dostluk sayesinde iki icracıda enstrümanlarının çalımı hakkında yeni teknikler keşfettiler. Enstrüman ayırımı yapmadan bütün eserleri çalmaya başladılar. Bu durum her ikisi için de çok yararlı oldu. Venedik sokaklarında verdikleri konserler sayesinde çok popüler oldular. On üç yaşına geldiğinde Dragonetti, Opera Buffa' da¹⁷¹ kontrabas grup şefi oldu. Bir yıl sonra ise San Benedetto Tiyatrosu'nda ki Büyük Opera Seria¹⁷² Orkestrası'nda aynı göreve geldi. Bu orkestrada Dragonetti birçok iyi müzisyenle tanıştı.

On sekiz yaşında Treviso şehrinde bir konserdeyken, Signori Tommasini onu kendi quartetinde çalması için davet etti. Bu grupta verdikleri bir konser sonrasında, Venedik'te bulunan St. Mark Kilisesi'nin yöneticilerinden biri Dragonetti'ye, kilise orkestrasına kontrabas icracısı almak için yarışma açılacağını ve kendisini de bu yarışmada görmek istediğini belirtti. 1784 yılında yarışmaya katıldı ancak kazanamadı. 1787 yılında bir yarışma daha yapıldı ve bunu kazandı. St. Mark Kilisesi'nde beş kontrabasçıdan sonuncusu olan Dragonetti, yıllık 25 Duka'ya çalmaya başladı.

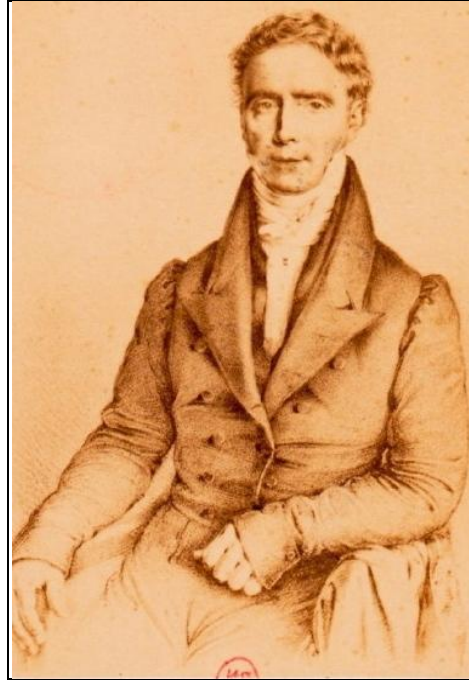
Bu orkestradayken Dragonetti'ye çok kazançlı iş teklifleri gelmekteydi. Bunlardan biride Rus İmparatorluğu'ndan gelendi. Dragonetti'nin gideceğini anlayan St. Mark Kilisesi yönetimi, teklifi reddetmesi için maaşına zam yaparak, Venedik'te yapılan Büyük Festival'de çalmasını istediler. Bu festivalde çaldığı viyolonsel ve çok zor olan fagot eserleri sayesinde halkın ve Kraliyet Ailesi'nin büyük beğenisini kazandı. Aynı dönemde beste çalışmalarına başladı. Kontrabas için konçerto ve küçük parçalar yazarak bunları konserlerinde icra etti. Bu başarılarından dolayı bir sonraki yıl yapılacak olan Büyük Müzik Festivali'ni yönetmesine karar verildi. Bu festivalde de birçok solo eserini icra eden Dragonetti'nin ismi artık ülkesinin dışında da çok iyi bilinir hale geldi. (Brun, 2000, s. 252)

¹⁷¹ Komik opera, <http://operabuffa.com/the-development-of-opera-buffa>

¹⁷² Ciddi opera, <http://em.oxfordjournals.org/content/37/3/473.short?rss=1>

Otuz yaşına geldiğinde, icra yönünden rakipsiz kalan Dragonetti'ye, İngiltere'den ve Rusya'dan birçok kazançlı iş teklifi geldi. Ancak o ünlü soprano Brigida Giorgi Banti'nin¹⁷³ teşvikiyle 1794 yılında Londra'ya geldi ve Kraliyet Tiyatrosu'nda çalmaya başladı. Londra'da birçok yardım konserinde ücretsiz çalarak, şehirde daha çok tanınır oldu.¹⁷⁴

Resim 29: Domenico Dragonetti

İngiltere'nin en iyi müzisyenlerinden oluşan Filarmoni Topluluğu ile 28 Şubat 1816' da ilk konserini verdi. Bu konserde, August Alexander Klagel'in¹⁷⁵ keman, viyola, viyolonsel ve kontrabas için yazdığı eseri çalındı. Bu grupta olan viyolonsel icracısı Robert Lindley ile dost oldu ve bundan sonra 52 yıl boyunca birlikte çaldılar.

¹⁷³ İtalyan soprano, (1757 – 1806).

¹⁷⁴ Slatford, Rodney, " Domenico Dragonetti ", *Proceeding of the Royal Music Association*, Sayı: 97, Londra, 1970. s. 26

¹⁷⁵ İtalyan besteci ve keman virtüözü, (1653 – 1713).

Dragonetti, kendi ve Lindley için birçok düzenleme yaptı ve ikili birçok düet konseri verdi. “ The Harmonicon “ isimli dergide, 1823 yılında Dragonetti’nin düzenlemeleri için şunlar yazılmıştır;

“ *Arcangelo Corelli’nin bu triosu, iki keman ve viyolonsel ile çalınmak için yazılmıştı. Ancak Lindley ve Dragonetti o kadar sıra dışı icracılar ki, bütün olumsuz şartları olumluya çevirdiler ve salondaki herkesi kendilerine hayran bıraktılar* “
(Brun, 2000, s. 246)

Haydn 1799 yılında yaptığı bir Londra ziyareti sırasında Dragonetti ile tanıştı. Daha sonra 1808 ve 1809 yıllarında iki kez daha görüşen bu ikili bir daha görüşemedi. Bu yıllarda, bir Viyana seyahati sırasında, piyanist Johan Baptist Cramer¹⁷⁶ aracılığı ile Beethoven ile tanıştı. Beethoven’ ı bir ziyaretinde bestecinin Op.5, No.2 Sol minör viyolonsel sonatını kontrabas ile çaldı. Bu durum Beethoven’ı çok etkiledi ve aralarında iyi bir dostluk oluştu.

Dragonetti, 1808 ve 1809 yılları arasında Viyana’da Starhembeg Prensi’nin sarayında çalıştı. Bu sırada saray orgcusu Simon Sechter¹⁷⁷ ile tanışarak, bazı eserlerinin piyano bölümlerini Sechter’e düzenletti. İngiltere’ye 1810 yılında geri dönen Dragonetti, ömrünün büyük bir kısmını Londra’da geçirdi.

Beethoven ile bağlantısını koparmayan Dragonetti, 1813 yılında Viyana’da Beethoven ile tekrar görüştü ve bestecinin Yedinci Senfonisi’nin ilk seslendirilişine katıldı. Beethoven, Dragonetti’nin icra yeteneğinden o kadar etkilendi ki, Beşinci Senfoni’sinin “ Scherzo “ bölümünü Dragonetti’ye adadı. Beethoven’ın ölümünden sonra Dragonetti, seksen yaşını geçmesine rağmen, dostunun Bonn’ da yapılan anma törenine, 13 kontrabasdandan oluşan bir grupla katıldı. Dragonetti 1846 yılında Londra’da öldü.¹⁷⁸

¹⁷⁶ Alman besteci, (1783 – 1852).

¹⁷⁷ Avusturyalı besteci, orkestra şefi ve müzik eğitmeni, (1788 - 1867).

¹⁷⁸ Slatford, Rodney, “ Domenico Dragonetti “, *Proceeding of the Royal Music Association*, Sayı: 97, Londra, 1970. s. 28

5.2.11. John Addison (1770-1844)

Londra'da doğan Addison, çocukluk döneminden itibaren flüt, fagot ve keman gibi birçok enstrüman çalmayı öğrendi. Ancak en iyi çaldıkları viyolonsel ve kontrabastı. Birçok orkestrada özellikle bu iki enstrümanı çaldı. Bir dönem İrlanda'nın başkenti Dublin'de yaşadı ve bu şehirde çok popüler oldu, sonrasında Londra'ya geri döndü. Bu şehirde öğretmenlik yaptı ve ayrıca bir de müzik mağazası açtı. Birçok opera besteledi ancak, kontrabas için beste yapmadı. Çok zengin olmasına rağmen parasını borsada batırdı ve fakirlik içinde öldü.

5.2.12. Wenceslaus Hause

Bohemya'da doğmuştur. Müziğe Prag Konservatuarı'nda keman eğitimi alarak başladı. Ancak kontrabasa olan tutkusu nedeniyle eğitimini yarıda bırakıp aynı okulda kontrabas eğitimi almaya başladı. Prag tiyatrolarında çok başarılı solo konserler verdi ve Prag Konservatuarı'nda kontrabas hocası olarak çalışmalarına devam etti. Kontrabas için birçok metot ve değerli çalışmaları bulunmaktadır. Ölüm yeri ve tarihi bilinmemektedir.¹⁷⁹

5.2.13. Johann Jakob Brahms (1806-1872)

Almanya'nın Holstein bölgesinde bulunan Heide şehrinde doğdu. Babası hancılık yapıyordu ve oğlunun müzisyen olmasını istemiyordu. Ancak Brahms ideallerini gerçekleştirmek için birçok kez evden kaçtı. Neredeyse günün her saatinde, en sevdiği enstrüman olan kontrabas çalışıyordu. Çok geçmeden Hamburg'daki Stadt Tiyatrosu'nun kontrabas grup şefi oldu. Ünlü besteci Johannes Brahms'ın babasıdır. 1872 yılında Hamburg'da öldü (bkz. **Resim 30**)

¹⁷⁹ "Some Virtuosi of the Double Bass", *The Strad*, Cilt: 19, Sayı: 217, Mayıs, 1908. s. 21

RESİM 30: JOHANN JAKOB BRAHMS

5.2.14. Christian Simon (1809-1872)

Almanya'nın Schemberg Kentinin yakınlarında bulunan Sondershausen kasabasında doğdu. August Müller'in¹⁸⁰ öğrencisi oldu ve dönemin önemli solistlerinin arasına girmeyi başardı. Avrupa'nın önde gelen birçok orkestrasında çalmasına rağmen, yaşadığı kasabadan hiç kopamadı ve hayatının büyük bir bölümünü buradaki orkestrada geçirdi. 1872 yılında aynı kasabada öldü.¹⁸¹

5.2.15. James Howell (1811-1879)

İngiltere'nin Plymouth Şehrinde doğdu. Çocuk yaşta sesinin güzelliği ile çevrenin beğenisini kazandı. Piyano ve klarinet eğitimi alabilmek için Londra Kraliyet Müzik Akademisi'ne girdi. Aynı zamanda Şan konserlerine de devam

¹⁸⁰ Kontrabas virtüözü ve besteci , (1808-1867).

¹⁸¹ " Some Virtuosi of the Double Bass ", *The Strad*, Cilt: 19, Sayı: 217, Mayıs, 1908. s. 29

etmekteydi. Bir süre sonra aynı okulda Signor Anfosi'nin¹⁸² kontrabas sınıfına katıldı. Kısa sürede gösterdiği büyük gelişmeden dolayı, müzik kariyerine sadece kontrabas çalarak devam etmek istedi. Klarinet, piyano ve şanı bıraktı. Mezun olduktan sonra aynı okula hoca olarak girdi. Londra'da neredeyse Dragonetti kadar ünlü oldu. Yaşamının sonuna kadar Kraliyet Müzik Akademisi'nde kontrabas eğitimi verdi.

5.2.16. Giovanni Bottesini (1821–1889)

İtalya'nın Crema şehrinde doğdu. Babası Pietro Bottesini¹⁸³ amatör olarak klarinet ve bestecilikle uğraşmaktaydı. Sekiz kardeşten altıncısı olan Bottesini'nin ailesinde neredeyse herkes müzikle uğraşmaktaydı. Zengin ve kalabalık bir aile oldukları için, yaşadıkları ev oldukça güzel ve geniştir. Babası 1825'te Crema'da kurulan Filarmoni Topluluğu'nun kurucu üyeleri arasındaydı. Her hafta evlerinin geniş salonunda, amatör veya profesyonel birçok müzisyen, çeşitli konserler vermekteydi. O dönem Bottesini'lerin evi Crema'nın önemli müzik merkezlerinde biriydi.¹⁸⁴

Müziğin içinde doğan Bottesini, henüz beş yaşındayken, Crema Katedrali'nde şeflik ve keman öğretmenliği yapan aynı zamanda da katedralin rahibi olan kuzeni Carlo Cogliati'den¹⁸⁵ keman dersi alarak müziğe başladı. Sadece bir yıl sonra Teatro Sociale'de verdiği ilk konserinde oldukça beğeni topladı. On yaşına geldiğinde Katedralin orkestrasına girerek timpani çalmaya başladı ve 1835'e kadar bu orkestrada timpani çalmayı sürdürdü. Aynı yıl Pierto Bottesini, Milan Konservuarı'nın burs vermek için yarışma açacağını duydu. Ancak burs sadece iki enstrüman içindi. Bunlardan biri fagot, diğeri de kontrabastı. Babası Bottesini'ye hangi enstrüman için başvurmak istediğini sorduğunda, Bottesini yaylı sazlara olan ilgi yüzünden kontrabası seçti. Sınavdan önce babasıyla birlikte Milan'a gittiler.

¹⁸² Kontrabas eğitimcisi, doğum ve ölüm tarihleri bilinmemektedir.

¹⁸³ (1792-1874)

¹⁸⁴ Bottesini, (Çevrimiçi) <http://gbottesini.com/> 02.06.2012

¹⁸⁵ Rahip ve keman eğitmeni, doğum ve ölüm tarihleri bilinmemektedir.

Burada Kontrabas Profesörü Luigi Rossi¹⁸⁶ ile tanıştılar. Babası, Profesör Rossi'den, oğlunu sınava hazırlaması için ders vermesini istedi. Ancak birlikte sadece dört ders çalışabildiler.

Bottesini yarışma günü sahneye çıktığında çok kötü bir performans sergiledi, neredeyse bütün sesleri hatalı bastı. Bunun üzerine icra ettiği eseri yarıda keserek yarışma jürisine dönüp;

*“ beyler, sesleri yanlış çaldığımı biliyorum fakat parmaklarımı nereye koyacağımı öğrendiğim zaman bir daha hiç kötü çalmayacağım “ dedi.*¹⁸⁷

Kötü çalmış olsa da, Jüri Bottesini'yi azimli ve yetenekli buldu. Bursu kazanan Bottesini, 1 Kasım 1835 tarihinde Milan Konservatuvarı'nda Prof. Luigi Rossi'nin sınıfında eğitimine başladı. Bu okulda sadece kontrabas dersi almakla kalmadı, aynı zamanda Nicola Vaccai ve Francesco Basili gibi eğitimcilerden piyano ve kompozisyon dersleri aldı. Okulun kuralları, 20 yaşından önce mezuniyete izin vermese de, Bottesini, üstün icra kabiliyetinden ve bestelediği eserlerden dolayı, okul idaresi tarafından özel bir izinle 10 Eylül 1839'da erken yaşta mezun edildi. Sadece dört yıl eğitimle üstün başarı gösteren Bottesini'ye, 300 Frank¹⁸⁸ da ödül verildi. Kazandığı parayla kendine enstrüman almak istedi, ancak istediği kalitede bir enstrümanı bu paraya bulması çok zordu.

Meslektaşı ve iyi arkadaşı olan Luigi Arpessani, bir gün Bottesini'ye, Milan'da bulunan bir kukla tiyatrosunda, eski bir kontrabas gördüğünü söyledi. Bunun üzerine tiyatroya giden Bottesini, tiyatronun deposunda, sahne eşyalarının ve eski kıyafetlerin arasında örümcek ağlarının kapladığı, telleri bile olmayan bir enstrüman buldu. 900 Frank vererek aldığı enstrümanı temizleyip biraz inceledikten sonra, bunun 1716 yapımı, 25000 Frank değerinde bir Carla Antonio Testore enstrümanı olduğunu fark etti. Bu enstrümanı bulmasında yardımcı olduğu için, günümüzde

¹⁸⁶ Kontrabas eğitimcisi (1805-?).

¹⁸⁷ Brun, Paul, *a.g.e.* , s.225

¹⁸⁸ O dönem italyada kullanılan para birimi.

çoğunlukla keman ve kontrabas düeti olarak bilinen, ancak aslında iki kontrabas için yazılmış olan “ Grand Duo “ isimli eserini Arpessani’ye attı ve eserin ilk seslendirilişinde onunla beraber çaldı. Bottesini, “ Testore “ yapımı enstrümanın üzerinde bazı değişiklikler yaptı. Örneğin, normalde dört telli olan bu kontrabası, üç tele dönüştürdü. Bu enstrüman ile ilk konserini 1840’da Crema’da bulunan “ Teatro Comunale¹⁸⁹ “de verdi ve çok büyük beğeni topladı. Bundan sonra “ La Scala “ da dahil olmak üzere, İtalyanın önce gelen bütün salonlarında resitaller verdi.

Üstün icra kabiliyetinden dolayı bütün Avrupa Bottesini’yi duymaya başlamıştı. Aynı dönemde Viyana’daki Kartnethor Tiyatrosu’ndan konser teklifi aldı ve bu salonda iki başarılı konser verdi. Bu konserlerden sonra San Benedetto Tiyatrosu’nda kontrabas grup şefi olarak işe girdi. “ I Due Foscari “ isimli operasını yönetmek için Viyanaya gelen Giuseppe Verdi ile bu salonda tanıştı ve ömür boyu sürecek arkadaşlıkları başladı. Verdi, Bottesini’nin yeteneklerinin farkındaydı. Onu sıradan bir orkestra kontrabasçısı olması yerine, solist olması için istifa etmesi yönünde zorladı.

Bottesini 1846 yılında Havana’ya gitti ve De Tacon Tiyatrosu’nun solo kontrabasçısı oldu. Burada, bestelediği ilk opera olan “ Cristoforo Colombo “ nun ilk seslendirilişini yaptı. Eserin gördüğü yoğun ilgiden dolayı, New York, New Orleans, Londra ve bütün Avrupa’yı kapsayan bir tura çıktı ve birçok ödül aldı. Londra’da verdiği ilk solo konserde, çaldığı birkaç solo eser ve George Onslow’un¹⁹⁰ quintetinde viyolonsel partilerini çalmasından dolayı gazeteler onu “ Kontrabasin Paganini’si¹⁹¹ “ olarak yazdı.

Ünlü soprano Henriette Sontag’ın¹⁹² desteği ile 1853 yılında Meksika’daki Santa Anna Tiyatrosu’nun Müzik Yönetmeni oldu. Ancak Sontag’ın 1854 yılında ölmesiyle Havana’ya geri döndü. Sonraki yıl, Paris’te bulunan İtalyan Kraliyet Operası’ndan, şef olması için teklif aldı ve Fransa’ya gitti. İki yıl burada çalıştıktan

¹⁸⁹ İtalya’da Şehir tiyatrolarına verilen isim.

¹⁹⁰ İngiliz besteci (1784-1853).

¹⁹¹ İtalyan besteci, keman virtüözü, (1782 – 1840).

¹⁹² Alman soprano, (1806 – 1854).

sonra İtalya'ya geri döndü ve Palermo'da bulunan Belli Tiyatrosu'nun Müzik Yönetmeni oldu. 1861 ve 1863 yılları arasında İspanya ve Portekiz'de de aynı görevlerde bulundu. (Brun, 2000, s. 233)

RESİM 31: GIOVANNİ BOTTESİNİ

Bestecilik ve şeflik, Bottesini'nin hayatında giderek daha önemli bir yer almaya başladı. 1871 yılında Londra'daki Lyceum Tiyatrosu'nda müzik yönetmeni oldu. Aynı yıl "Ali Baba" isimli büyük operasının ilk seslendirilişini bu salonda gerçekleştirdi. Şüveyş Kanalı'nın¹⁹³ açılışı onuruna 24 Aralık 1871 yılında, Verdi'nin "Aida" operasının ilk seslendirilişini Kahire'de gerçekleştirdi. Verdi'nin tavsiyesi ile Parma Konservatuvarı'na 20 Ocak 1889 yılında Müdür oldu, ancak altı ay sonra öldü.

¹⁹³ Temelleri Osmanlı İmparatorluğu tarafından atılmış, Akdeniz ile Kızıldeniz'i birbirine bağlayan yapay su yoludur.

Bottesini yaptığı bestelerle, solo kontrabas repertuarını en çok geliştiren besteci olmuştur. İki diyet olmak üzere dört tane kontrabas konçertosu, kontrabas başta olmak üzere, viyola ve viyolonsel için çok sayıda parça, oda müziği eserleri ve on dört tane opera yazmıştır.

5.2.17. Alexander Campbell Rowland (1826-1896)

Karayip adalarında bulunan Trinidad isimli ülkede doğmuştur. Babası İngiltere Kraliyet Ordusu'nun Bando Şefi'ydı. Bu nedenle çocuk yaştan itibaren müziğin içinde oldu. Rowland, yedi yaşına geldiğinde ailesiyle beraber İngiltere'ye döndü ve Bath şehrine yerleştiler. Kısa süre sonra ünlü keman virtüözü John David Loder'den¹⁹⁴ keman dersi almaya başladı. Yirmi yaşına kadar çeşitli enstrümanlar denedikten sonra, kontrabas için uygun olduğunu düşündü ve çalışmalarını sadece bu enstrüman üzerinde yoğunlaştırdı. Kısa süre içinde kontrabasda ustalaştı. Üç yıl sonra Londra Filarmoni Orkestrası'na girdi. Bu orkestrada, Şef Stendale Bennett'in¹⁹⁵ emekli olduğu 1866 yılına kadar çalıştı. O dönem soylu ailelere verdiği konserlerden birinde, Joseph Mayseder'in¹⁹⁶ Kontrabas Konçertosu'nu çaldı ve büyük beğeni topladı. Bu konserden sonra Kraliçe Viktorya ve Prens Albert'e çalması için teklif aldı. Rowland önemli ve çok yönlü bir müzisyendi. Altmış yaşında Kraliyet Müzik Koleji'ne girdi. Bu okulda verdiği eğitimle ve yaptığı araştırmalarla, yedi ödül ve bir onur madalyası aldı. Emekli olduğu 1893 yılında sonra Southampton'a yerleşti. Aynı yıl, Kontrabas için “ Air in C “ ve kontrabas için bir metod yazdı. 1896 yılında öldü.

¹⁹⁴ Keman virtüözü, (1788 - 1846).

¹⁹⁵ Orkestra şefi, (1816 – 1875).

¹⁹⁶ Besteci ve keman icracısı, (1789 – 1863).

5.2.18. Adolphus Charles White (1830-1902)

İngiltere'nin Canterbury şehrinde doğdu. Babası marangozdu. Küçük yaştan itibaren Şehir Katedrali'nde keman, piyano ve org dersleri almaya başladı. Bir dönem, bu katedralde org icracısı olarak çalıştı. Daha sonra James Howell'dan kontrabas dersi alabilmek için Londra Kraliyet Müzik Akademisine gitti. Bu okulda eğitimini tamamladıktan sonra Amerika'ya gitti. Burada birçok opera ve senfoni orkestrasında çaldı. Howell'ın ölümünden sonra İngiltere'ye dönerek Kraliyet Müzik Akademisi ve Kraliyet Müzik Kolejinde kontrabas öğretmenliği yaptı. Howell'ı hiçbir zaman unutmadı. Katıldığı bütün festivallerde onu andı. 1902 yılında öldü.¹⁹⁷

RESİM 32: ADOLPHUS CHARLES WHITE

¹⁹⁷ "Some Virtuosi of the Double Bass", *The Strad*, Cilt: 19, Sayı: 217, Mayıs, 1908. s. 33

5.2.19. Johann Joseph Abert (1832-1915)

Çek Cumhuriyeti'nin Kochowitz Şehrinde doğdu. Müziğe çocukken gittiği kilise korosunda şarkı söyleyerek başladı. Daha sonra Leipa Manastırı korosuna girdi. Ancak burada mutlu olamadı ve Prag'da yaşayan amcasının yanına kaçtı. Amcası, Abert'in müziğe olan tutkusunun farkına varınca, ona Prag Konservatuari'na girebilmesi için yardım etti. Bu okulda Profesör Kittl Tomacek'in¹⁹⁸ öğrencisi oldu. Öğrencilik yıllarında başarılı resitaller veren Abert, mezun olduktan sonra Stuttgart Saray Orkestrası'na girdi, 1867 yılında sarayın müzik yöneticisi oldu. Hayatının sonuna kadar bu sarayda yaşadı.¹⁹⁹ Eserleri arasında 7 senfoni ve çok sayıda opera vardır.

RESİM 33: JOHANN JOSEPH ABERT

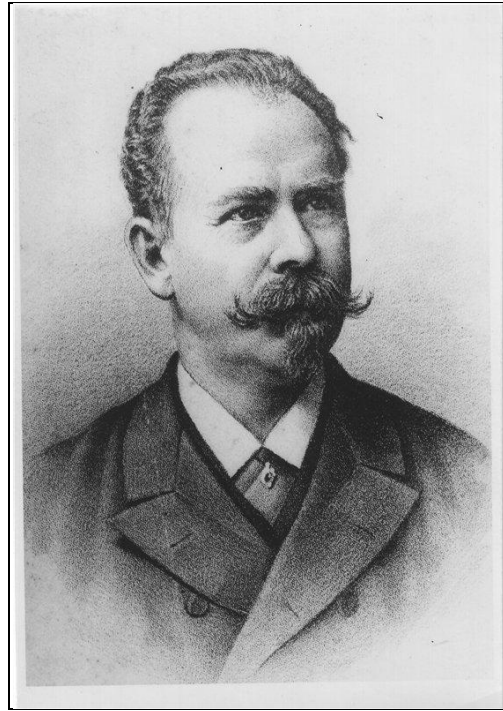
¹⁹⁸ Kontrabas eğitimcisi, doğum ve ölüm tarihi bilinmemektedir.

¹⁹⁹ Baker's Biographical Dictionary of Musicians, (Çevrimiçi) <http://www.archive.org/stream/> (02.06.2012)

5.2.20. Franz Simandl (1840-1912)

Bohemya'nın Bratlana şehrinde doğdu. Kontrabas eğitimini, Prag Konservatuarı'nda Profesör Josef Hrabě'den²⁰⁰ aldı. Mezun olduktan sonra Viyana Saray Orkestrası'na kontrabas grup şefi olarak girdi. Buradan 1869 yılında ayrılarak Viyana Konservatuarı'nda kontrabas öğretmeni oldu, hayatının sonuna kadar burada çalıştı. Ludwig Manoly²⁰¹ de dahil olmak üzere birçok virtüöz yetiştirdi ve kontrabas için birçok eser yazdı. En iyi bilineni, günümüzde de kullanılan kontrabas metodudur.²⁰²

RESİM 34: FRANZ SİMANDL

²⁰⁰ Kontrabas öğretmeni (1816 – 1870)

²⁰¹ Kontrabas virtüözü ve öğretmeni, daha sonradan Dvorak tarafından New York Konservatuarı'na alındı. (1856 – 1932)

²⁰² Franz Simandl, (Çevrimiçi) http://en.wikipedia.org/wiki/Franz_Simandl (02.06.2012)

5.2.21. John Haydn Waud (1848-?)

Londra'da doğdu. Uzun yıllar Alexandra Sarayı'nda solo kontrabasçı olarak çalıştı. Aynı dönemde Londra Filarmoni Orkestrası'nın da bir üyesiydi. İngiltere'de yapılan birçok festivalde solo olarak çaldı ve ünlü oldu. Daha sonraları Londra'da Guiddhall Müzik Okulu'nda kontrabas öğretmeni oldu ve kontrabas için birçok metot yazdı. Ölüm tarihi bilinmiyor.

5.2.22. Richard Bruno Heydrich (1865 – 1938)

Dresden şehrinin Leuben Kasabasında doğdu. Babası piyano yapımcısıydı. Müzik eğitimini Dresden Konservatuvarı'nda aldı. Burada okuduğu dört yıl boyunca birçok ödül kazandı. Okulu bitirdikten sonra Ünlü Şef Hans von Bülow'un, Weimer şehrindeki orkestrasına girdi. Daha sonra Dresden Saray Orkestrası'na girdi ve burada grup şefliği yaptı. Bu sırada iyi bir tenör olduğu fark edildi ve bu konu üzerine yüksek lisans çalışmaları yaptı. Kontrabasin yanı sıra tenör olarak ta birçok konser verdi ve beğeni topladı. 1938 yılında öldü.²⁰³ (bkz. **Resim 35**)

RESİM 35: RICHARD BRUNO HEYDRICH

²⁰³ Richard Bruno Heydrich, (Çevrimiçi) http://en.wikipedia.org/wiki/Richard_Bruno_Heydrich (03.06.2012)

5.2.23. Sergei Alexandrovitch Koussevitzky (1874-1951)

Moskova'nın 250 km kuzey batısında bulunan Vyshny Volochyok isimli kasabada doğdu. Ailesi çok fakir olmakla beraber müzikle ilgiliydi. Beş yaşına geldiğinde viyola öğrenmeye başlayan Koussevitzky, kısa süre sonra viyolonsele yöneldi. Ardından piyano dersleri almaya başladı ve ilk kontrabas dersini 13 yaşında aldı. O dönemde aile dostlarından ve tanıdıklarından oluşan, aynı zamanda da babasının şefi olduğu küçük bir orkestrada çalmaya başladı. Bu orkestrada tuba ve trompet dahil olmak üzere birçok farklı enstrüman çaldı.

On dört yaşına geldiğinde şef olmaya karar veren Koussevitzky, armoni, kontrpuan ve kompozisyon dersleri alabilmek için Moskova Filarmoni Topluluğu'nun Konservatuarı'na gitmek istedi. Ancak babası onun profesyonel olarak müzisyen olmasını istemiyordu. Bunun üzerine Koussevitzky, 1888'in sonbaharında evden kaçarak Moskova'ya gitti. Okula gidecek parası olmadığı için zorunlu olarak, okulun üç enstrüman için açtığı burs programlarından birine başvurmak durumunda kaldı. Bu enstrümanlar korno, trombon ve kontrabastı. Sınavı kazanamama ihtimalini düşürmek için en az başvurunun olduğu enstrüman olan kontrabası seçti.

Kontrabas sınıfının hocası, aynı zamanda Bolşoy tiyatrosunun kontrabas grup şefi olan Prof. Josef Rambousek'ti²⁰⁴. Rambousek, Çek Cumhuriyetinde doğmuştu. Kontrabas eğitimini Prag Konservatuvarında Josef Hrabec'den almıştı. Rambousek, Koussevitzky'nin büyük elleri ve yaylı enstrümanlara karşı olan yeteneğinden dolayı öğrencisi olarak kabul etti. Koussevitzky, kısa zamanda çok büyük ilerleme gösterdi. Sadece iki buçuk yıllık eğitimden sonra solo olarak konser verdi.

On yedi yaşına geldiğinde Bolşoy Kraliyet Orkestrası'na girdi. İlk başladığında son sehpa da olsa da, bir yıl sonra grup şefliğine kadar yükseldi. Eğitimini 1894 yılında tamamladı ve Filarmoni Konservatuarı'ndan mezun oldu. Aynı yıl

²⁰⁴ Çek kontrabas eğitimci, (1845-1901).

St. Petersburg’da bir yarışma olacağı açıklandı. Bu yarışmanın galibi, Moskova Senfoni Orkestrası ile birlikte solo olarak çalmaya hak kazanacaktı. Her ne kadar Koussevitzky, o dönemde durumundan memnun olsa da, kendini denemek için bu yarışmaya başvurdu. Yarışmada sergilediği performans ile onu dinleyen herkesi büyüledi ve birinci oldu. Çok geçmeden mezun olduğu Filarmoni Okulu’nda öğretmen olarak göreve başladı. Artık Koussevitzky, orkestraların aranılan solistiydi ancak bu bile onu tatmin etmeye yetmiyordu. Rusya’da ve Batı Avrupa’da 1896 yılında birçok konser verdi. Ancak en unutulmayanı 1898’de, Berlin’de vermiş olduğu resitalde sergilediği performansı oldu.

Dansçı Nadezhda Galat ile 1902 yılında evlendi. Aynı yıl Reinhold Gliere’nin²⁰⁵ de yardımlarıyla ünlü “ Fa diyez minör Kontrabas Koçertosu” nu besteleme çalışmalarına başladı. Galat’tan 1905 yılında boşandı ve zengin bir çay tüccarının kızı olan Natalie Ushkova ile evlendi. Aynı dönemde Bolşoy Orkestrası’ndan da çıktı ve şeflik için çalışmalara başladı. Ancak kontrabas çalışmayı hiçbir zaman bırakmadı ve solo konserlerine devam etti.

Moskova’da Kontrabas Koçertosu’nun ilk seslendirilişini 1905 yılında gerçekleştirdi ve büyük beğeni topladı. 1909 yılında, karısının ailesinin de maddi yardımlarıyla “ Les Editions Russes De Musique “²⁰⁶ isimli yayınevini açtı. Aynı yıl 85 müzisyenden oluşan bir orkestra kurdu ve bir vapur kiralayarak Volga Nehri’nde turlar düzenledi. Bu orkestranın St. Petersburg’da ve Moskova’da verdiği konserlerini Claude Debussy²⁰⁷ yönetti.

---

²⁰⁵ Rus besteci (1875 – 1956).

²⁰⁶ Tr. Rus müzik yayınları, yeni ortaya çıkmış Rus bestecileri keşfeden ve tanıtan bir şirketti.

²⁰⁷ Fransız besteci (1862 – 1918).

RESİM 36: SERGEİ ALEXANDROVİTCH KOUSSEVİTZKY

Rusya Devlet Senfoni Orkestrasına 1917 yılında Şef oldu. Bir sene bu görevde kaldıktan sonra Paris'e taşındı. Burada " Koussevitzky Konserleri " adı altında birçok konser verdi. Pierre Monteux'un²⁰⁸ davetiyle 1924 yılında Boston Senfoni Orkestrası'na şef olarak davet edildi ve Amerika'ya yerleşti. Boston'da 1927 yılında verdiği kontrabas resitali ile adını ülkedeki bütün müzik otoritelerine duyurdu. Boston Senfoni Orkestrası'nı kısa sürede Amerika'nın en iyi orkestrası yaptı. Orkestranın eğitim programını başlattı ve günümüzde halen eğitim veren orkestra okulunu açtı.

Koussevitzky'nin öğrencileri arasında Leonard Bernstein²⁰⁹, Samuel Adler²¹⁰ ve Sarah Caldwell²¹¹ gibi ünlü isimler vardır. Amerika'da yaşadığı yıllar boyunca Koussevitzky, orkestrayla ve solo olarak birçok plak kaydetti. Yirmi beş yıl Boston Senfoni Orkestrası'nı yönettikten sonra 1949 yılında öldü.²¹²

²⁰⁸ Fransız orkestra şefi,(1875 – 1964).

²⁰⁹ Amerika'lı orkestra şefi,(1918 – 1990).

²¹⁰ Alman besteci ve orkestra şefi, (1928 -).

²¹¹ Amerika'lı opera şefi, (1924 – 2006).

²¹² Colin Eatock, Serge Koussevitzky Discovers America, (Çevrimiçi) <http://www.discourses.ca/v4n2a1.html> 03.06.2012

5.3. Solo Kontrabasin Klasik Müzik Dışında Kullanımı

Amerika'nın New Orleans şehrinde, 1890 yılında kurulan “ New Orleans Bandosu²¹³ ”, marş, ragtime²¹⁴ ve dixieland²¹⁵ tarzındaki müzikleri icra ederken, bas partisi, tuba veya bas saksafon icracıları tarafından çalınırdı. Bu müzik anlayışının popüler olmasından sonra, barlar ve çeşitli gösteri merkezleri bu tarzda grupları sahneye çıkarmaya başladı. Kapalı mekanlarda küçük gruplarla yapılan bu gösterilerde kontrabas, hızla tubanın ve bas saksafonun yerini almaya başladı. Caz müziğinin yükseldiği bu dönemde kontrabas icracıları, armoniyi destekleyen gam benzeri düzenler çalıyordu ve bunun adını “ Bas Yürüyüşü “ koymuşlardı. O dönem bu tarz gruplarda kontrabas çalanlar aynı zamanda tuba ve bas saksafon da çalmaktaydılar. Mikrofon desteği olmadan yapılan bu gösterilerde kontrabas, grubun en kısık sesli enstrümanı olduğu için 1920 yılında birçok kontrabas icracısı, tellere vurup ve çekip tuşeye vurdurarak yapılan, “ Slap “ adında yeni bir icra tekniği geliştirdi. Bu teknik sayesinde, enstrümanın sesi, grup içinde sıradan *pizzicato*²¹⁶ dan çok daha iyi duyuluyordu. Ayrıca o dönemin düşük kayıt teknolojileri yüzünden, kontrabasin düşük frekanstaki seslerini yakalayamayan mikrofonların, bütün sesleri yakalaması sağlanıyordu.

1938 yılında Louis Jordan²¹⁷ tarafından kurulan “ Tympany Five “ isimli grup, daha önceki blues²¹⁸ ve swing²¹⁹ tarzlarını geliştirdiler. “ Ritm ve Blues “ adı verilen, ezgilerinde bas partisinin önemli olduğu, yeni bir dans müziği türü ortaya çıkardılar. Bu tarzdan etkilenen diğer müzisyenlerde gruplarına kontrabası dahil ettiler. Böylece 1950'li yılların başında, kontrabas sadece caz ve blues değil aynı zamanda popüler

²¹³ Piknikler, spor müsabakaları ve politik konuşmalar gibi etkinliklerde müzik yapması için kurulmuş müzik topluluğu. <http://pbskids.org/jazz/time/1900.html>

²¹⁴ 1897 ile 1918 arası Amerika'da çok popüler olan, temeli ritme dayalı müzik türü.

<http://jazz.about.com/od/historyjazztimeline/a/ragtime.htm>

²¹⁵ Amerika'nın Güneyinde ortaya çıkan, Caz'ın atası olarak kabul edilen müzik türüdür.

<http://www.britannica.com/EBchecked/topic/166820/Dixieland>

²¹⁶ Yaylı enstrümanlarda telleri parmaklarla çekerek uygulanan tekniğe verilen isim.

²¹⁷ Caz ve Blues sanatçısı,(1908 – 1975).

²¹⁸ Amerika'da, Afrika kökenli insanların kölelik yaparken ortaya çıkardığı bir müzik türüdür.

<http://www.shmoop.com/blues-history/>

²¹⁹ 1920 ile 1940'lı yıllar arasında popüler olan ve Caz müziğinin gelişmesine katkısı olan müzik türü.

<http://history.just-the-swing.com/swing-history/swing-music>

müziğinde bir parçası haline gelmişti ve bu müzik türlerinde bütünleyici bir role sahipti. Ancak kontrabas, sesleri çok daha güçlü olan üflemeli enstrümanlarının yanında az duyuluyordu ve büyük konserler sırasında tonlanması çok zor olmaktaydı. Ayrıca sürekli turnelere çıkan gruplar için taşıma sorunu yaratmaktaydı. Leo Fender²²⁰ 1951 yılında “ Precision Bass “ adını verdiği elektrikli bas gitarı icat etti. Normal gitardan sadece 30 cm uzun olan ve tuşesinde perdeleri olan bu enstrüman kısa sürede büyük ilgi gördü. 1960’ lı yılların başında bu tarz müziklerle uğraşan müzisyenler kontrabas yerine bas gitarı tercih etmeye başladı ve kontrabas popülerliğini kaybetti.

Eski gruplara ve kasaba müziğine olan ilginin arttığı 1980’lerde, az sayıda grup tarafından yeniden kullanıldı. 1990’larda akustik müziğe olan eğilimin artması nedeniyle icracılar tarafından sıkça tercih edilmeye başlandı. Aynı dönemden günümüze kadar olan süreçte mikrofonların, amplifikatörlerin²²¹ ve elektronik kontrabasların gelişimi ile birçok farklı müzik türünde kullanılmaya devam etmektedir.

---

²²⁰ Enstrüman yapımcısı, işadamı, (1909 – 1991)

²²¹ Herhangi bir ses kaynağından gelen sesi yükseltmeye yarayan elektronik cihaz.
<http://electronics.howstuffworks.com/amplifier.htm>

VI. BÖLÜM

6. KONTRABASIN ÜLKEMİZDEKİ DURUMU

Kontrabas kullanımının ülkemizdeki tarihi, Avrupa'daki kadar eski olmadığı ve Türkiye Cumhuriyeti'nin kurulması ile Klasik Batı Müzik eğitimi kurumlarının açılması sonucu başladığı görülmektedir. Atatürk'ün isteği ile 1936 yılında Ankara Konservatuarı kurulmuş ve yetenekli öğrenciler yurtdışında eğitim görmek için gönderilmişlerdir. Resmi kontrabas eğitimi bu yıllarda Ankara'da Heinz Fromme, İzmir'de Curt Wallner isimli Alman kontrabas profesörleri ile başlamıştır. Az sayıda da olsa bu eğitimcilerin yetiştirdikleri öğrencilerin çabalarıyla 1950'li yıllarından sonra çağdaş eğitimci ve yorumcular yetişmeye başlamıştır. Konservatuarlarda, kontrabas sanat dallarının açılmasıyla gittikçe artan bir ilerleme söz konusu ise de hala gerek bestelenmiş eser gerekse sanatçı sayısı açısından yeterli olduğumuz söylenememektedir. Ülkemizdeki veya yurt dışında Ülkemizi temsil eden kontrabas icracıları arasında;

Prof. Tahir, Sümer, Yrd. Doç. Melih Balçık, Yard. Doç. Engin Babahan, Saim Akış, Numan Pakdemir, İbrahim Akış, Osman Mumcu, Volkan Orhon, Aykut Durşen, Doç. Esra Atalay, Doç. Alper Müfettişoğlu ve Berlin Filarmoni Orkestrası'nın üyesi olan Fora Baltacıgil'i örnek verebiliriz. Kontrabas için eser yazan başlıca bestecileri ve eserlerini sıralamak gerekirse ;²²²

- Mahir Cetiz, “A-Scape”, solo kontrabas için
- Erdal Tuğcular, “Colours From Anatolia (Anadolu'dan Renkler)”, piyano eşlikli, (2006).
- Aydın Esen, “Deep”, piyano/orkestra eşlikli, (1987).

²²² Akkor, Özgür, “ Kontrabas Eğitiminde Çağdaş Türk Müziği Eserlerinin Yeri ve Değerlendirilmesi “, Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi” Sayı: 22, Bursa, 2009, s.610 - 611

- Ertuğrul Oğuz Fırat, Op.68 “Nice Seslerden Sonra”, piyano eşlikli, (1982).
- Mehmet Aktuğ, “5 Minyatür”, piyano eşlikli, (2005).
- Server Acim, Op.1 “Minyatürler”, piyano eşlikli, (1987).
- Turgay Erdener, “Sait Faik’ten Dört Hikaye”, orkestra eşlikli, (1990).
- Turgay Erdener, “Metamorphosis”, piyano eşlikli, (1984).
- Turgay Erdener, “Turuncu Gözyaşı Damlası”, piyano eşlikli, (1977).
- Yiğit Kolat, “Horon”, piyano eşlikli, (2003).
- Server Acim, Esra Gül Atalay ve Volkan Orhon’a ithafen yazılmış “Duality”,
iki kontrabas için, (2009).
- Tolga Tüzün, “Metathesis”, iki kontrabas ve elektronik aygıt için, (2006).
- Necdet Levent, “Kontrabas Trio No:2”, üç kontrabas için.
- Server Acim, “3 Minyatür No:1”, dört kontrabas için.

SONUÇ

Bu çalışmada kontrabas'ın orkestral ve özellikle solo performansının tarihsel gelişimi, solist ve kompozitör olarak solo kontrabasin gelişimine katkı sağlayan sanatçıların yaşamları, enstrüman için bestelenen ve uyarlanan parçalar incelendi.

1. Konu ile ilgili literatürlerin incelenmesi sonucunda kontrabasin, keman ailesinden mi yoksa Viol ailesinden mi geldiği sorusunun kesin bir cevabı hala bulunamamıştır.
2. 17.yüzyıldan günümüze kadar kontrabasin gövde, akort ve yay sisteminde zamanla yapılan teknik değişimlerden, akort sisteminde yapılanların performansta daha etkili olduğu kanısına varıldı.
3. Bilimsel çalışmalar incelendiğinde, kontrabasin 18 yüzyıla kadar çoğunlukla orkestralarda kullanılan bir enstrüman olduğu ancak, bu dönemden günümüze kadar olan süreçte icracıların teknik gelişimiyle doğru orantılı olarak solo bir enstrümana dönüştüğü görülmüştür.
4. Enstrümanın solo kullanımının, orkestradaki kullanımı kadar yaygın olmaması, enstrümanın boyutunun büyüklüğü, akort sistemindeki teknik zorluklar, geniş parmak aralığı nedeniyle performansının zor olması ile açıklanmaya çalışıldı.
5. Ayrıca Klasik Batı Müziği dışında, kontrabas bir dönem Caz, Blues, Pop ve Rock Müzik topluluklarının ana çalgılarından olmuştur. Günümüzde özellikle caz ve akustik müziğin vazgeçilmez (sürekli) çalgısı olmaya devam etmektedir.
6. Enstrümanın icra zorlukları ve mevcut solist sayısının az olması, bu enstrüman için yapılan beste çalışmalarının az olmasına yol açtığı düşünülmüştür.

KAYNAKÇA/BİBLİYOGRAFYA

Akkor, Özgür, “ Kontrabas Eğitiminde Çağdaş Türk Müziği Eserlerinin Yeri ve Değerlendirilmesi “, *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*” Sayı: 22, Bursa, 2009

Baines, FRANCİS, “ The Five String Fretted Double Bass “, *The Galpin Society Journal*, Sayı:41, Oxford, Ekim, 1988.

Baines, FRANCİS, “ What Exactly Is a Violine “, *Early Music*, Cilt: 5, Sayı: 2, Oxford, Nisan, 1977.

Brun, Paul, “ *A New History of the Double Bass* “, Birinci basım, Paul Brun Productions, Villeneuve d’Ascq (France), 2000.

Bowman, Robin, “ Lower Strings “, *The Musical Time*, Cilt: 118, Sayı: 1618, Londra, Aralık, 1977.

Greenberg, Michael, “ La classe de contrebasse au Conservatoire de Paris 1826 – 1832 “, *Revue de Musicologie*, Cilt: 86e, Sayı: 2e, Paris, 2000.

Halfpenny, Eric, “ A Note on the Genealogy of the Double Bass “, *The Galpin Society Journal*, Cilt: 1, Oxford, Mart, 1948.

Hughes, Charles, “ The Music for Unaccompanied Bass Viol “, *Music and Letters*, Cilt: 25, Sayı: 5, Oxford, Temmuz, 1944.

İlyasoğlu, Evin, *Zaman İçinde Müzik*, Yedinci basım, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, 2003.

Say, Ahmet, *Müzik Tarihi*, Beşinci basım, Müzik Ansiklopedisi Yayınları, Ankara, 2003.

Slatford, Rodney, “ Domenico Dragonetti “, *Proceeding of the Royal Music Association*, Sayı: 97, Londra, 1970.

“ Some Virtuosi of the Double Bass “, *The Strad*, Cilt: 19, Sayı: 217, Mayıs, 1908.

İnternet Kaynakları

<http://www.thomasmartin.co.uk/>

<http://www.nagybogo.hu/>

<http://www.isbworldoffice.com/>

<http://www.silviodalatorre.com/>

<http://doublebassblog.org/>

<http://uprightbass.com/>